





Музей савецка-польскай садружнасці пад Леніна.

Ніва

БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК

№ 41 (920) ГОД XVIII БЕЛАСТОК 14 КАСТРЫЧНІКА 1973 г. ЦАНА 60 гр.

Сустрэчы з землякамі

ШКОЛА ДОБРЫХ ТРАДЫЦЫЙ

— У Людовым Войску Польскім вялікая ўвага звяртаецца на выхаванне салдат у патрыятычным і інтэрнацыянальным духу. Ці Вы, таварыш генерал, — звяртаюся да намесніка камандуючага Варшаўскай ваеннай акругай п/с тэрытарыяльнай абароны краіны (ОТК), генерала брыгады доктара гістарычных навук РУДОЛЬФА ДЗІПАНАВА, — як ураджэнец Беласточчыны, а тым больш як „Заслужаны для Беласточчыны", з якім адзначэннем Вас сардэчна віншуем, не змаглі б сказаць некалькі слоў, як на практыцы ў часцях Варшаўскай ваеннай акругі вядзецца такое выхаванне салдат. Цікавіць гэта нашых чытачоў, бо, як вядома, на Беласточчыне пражывае шмат нацыянальных меншасцей, якія ў згоднай з палякамі сям'і актыўна ўдзельнічаюць у пабудове і развіцці сацыялістычнай Польшчы.

— Людовае Войска Польскае было і ёсць школай патрыятычнага і інтэрнацыянальнага выхавання салдат. Указаннямі, акрэсліваючымі асноўны змест выхаваўчай работы ў ЛВП, з'яўляюцца для нас дырэктыўныя рашэнні кіруючай сілы польскага народа — Польскай аб'яднанай рабочай партыі, прынятыя на VI з'ездзе і пленарных пасяджэннях Цэнтральнага Камітэта.



Асноўнай мэтай гэтага выхавання з'яўляецца фармаванне ў салдат пачуцця высокай грамадзянскай свядомасці.

Патрыятычнае выхаванне, якое з'яўляецца фундаментам фармавання інтэрнацыянальнага стаўлення, абапіраем на прывіванні любві да сацыялістычнай айчыны, да народу.

Фармуючы эмацыянальныя і рацыянальныя вузы салдат з уласным народам, яго сучаснасцю і будучыняй, прывіваем адначасова пачуццё дружбы да народаў Савецкага Саюза і братэрства па зброі з Савецкай Арміяй. У працы гэтай шырока выкарыстоўваем прыклады прагрэсіўных і рэвалюцыйных традыцый барацьбы за свабоду.

Варшаўская ваенная акруга мае выключна багатыя крыніцы такіх традыцый. Кожнае ваяводства, а нават кожная мясціна ў граніцах нашай акругі багаты мінуўшчынай, у тым ліку мінуўшчынай рэвалюцыйнай. Асобае месца акругі вызначае Варшава — наша сталіца, а таксама Люблін ці цэлы беластоцкі рэгіён, на тэрыторыі якога ініцыятыву барацьбы супраць нямецкага фашызму ў час апошняй вайны праявілі савецкія і польскія камуністы, ствараючы шырокі антыфашысцкі фронт барацьбы з акупантам. У састаў Варшаўскай ваеннай акругі ўваходзяць часці, якія ганарацца франтавымі традыцыямі — іх баявыя сцягі апраменены хвалай найвялікшых пераможных бітваў. Сярод іх — I Варшаўская механізаваная дывізія імя Т. Касцюшкі, першая рэгулярная часць ЛВП, якая побач з непераможнай Савецкай Арміяй несла свабоду нашаму народу. Фармаванне патрыятычнага і інтэрнацыянальнага стаўлення салдат складала ад першых дзён паўстання Людовага Войска Польскага састаўную частку выхаваўчага працэсу.

Пачэснае месца займала і займае выхаванне, якое можам назваць выхаваннем Касцюшкоўскім. Абапіраецца яно на традыцы-

(Працяг на стар. 4)



У Прэзідыуме ГП БГКТ

28 верасня г.г. адбылося чарговае пасяджэнне Прэзідыума ГП БГКТ. На ім былі абмеркаваны і зацверджаны правілы песенных і тэатральных конкурсаў 1974 года: „Беларускай песні — 74" (для дарослых і школьнага) і агляду тэатральных калектываў (таксама ў дзвюх узроставых катэгорыях). Пачнуцца яны ў лютым, а закончацца ў маі. Шырэй аб іх напішам у асобнай публікацыі. Сёння адзначым толькі, што будуць у іх і новаўвядзенні. Напрыклад, конкурс „Беларуская песня — 74" праходзіць будзе пад лозунгам „З песняй насустрач Трыццацігоддзю".

З нагоды юбілея нашай краіны Прэзідыум вырашыў таксама правесці агляд харавых калектываў. Плануецца ён у выглядзе свята песні, у прыгожым і людным месцы, з удзелам лаўрэатаў „Беларускай песні — 74". Магчыма, агляд гэты стане традыцыйным.

XXX-годдзю ПНР будзе прысвечана і папулярна-навуковая сесія, якую намецілі на май. Абмяркуецца на ёй дагэтуляшняя праца БГКТ. Прэзідыум акрэсліў тэмы асноўных дакладаў. Скандэнтраваны яны навокал дзейнасці арганізацыйнай, літаратурна-навукова-выдавецкай і „Нівы".

Прэзідыум пазнаёміўся таксама з вынікамі кантролю, праведзенага ў ГП БГКТ рэвідэнтамі МУС у жніўні г.г., і прыняў адпаведныя рашэнні. Між іншым, вырашана асаблівую ўвагу звярнуць на сістэматычнае аплочванне членскіх складчын — найбольш слабое месца нашай арганізацыі. Не найлепш у нас і з продажам нашых кніжных выданняў і Забэйдавай пласцінкі. Гэтаму пытанню Прэзідыум таксама ўдзяліў увагу.

У арганізацыйных справах былі актуалізаваны абавязкі паасобных членаў Прэзідыума.

У пасяджэнні, апрача членаў Прэзідыума, прынялі ўдзел: Вальдэмар Вінярскі (МУС), Аляксандр Сеўко (ВК ПАРП) і Анатоль Несцяровіч (ВРН).

ЮВЭ

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „Ніве"

Рэпартаж з Агароднікаў Бельскага павету ● Як да Гарадка геадэты дабрацца не могуць ● Пра навуку ашчаднасці ● Пра Сафію Панкаву ● Пра вырабы народных умельцаў аптымістычна ● Бульбяныя справы ў Дубічах крытычна ● До шлюбу, до шлюбу... (успаміны) ● Бягом па праспекту Леніна (2 частка) ● Весткі з Ягаднікаў, Дзернякова, Гайнаўкі, Азяблаў, Бельска, Орлі і Тапалян ● Песня з рэпертуару Стэні Казлоўскай „Nie tęsknię za nikim".

Спрыяльныя ўмовы і патрэбы

З нагоды Дня настаўніка мы звярнуліся да мгр Аляксандра Іванюка з просьбай даць інтэрв'ю для нашага часопіса. А. Іванюк — шматгадовы настаўнік, працуе ў аддзеле асветы Прэзідыума ПРН у Гайнаўцы, з'яўляецца візітатарам па справах навучання беларускай мовы ў Гайнаўскім і Сямяціцкім паветах, ён — член Прэзідыума ГП БГКТ і старшыня гайнаўскага аддзела нашага таварыства.

„Ніва": — Скажыце, калі ласка, як праходзіць рэарганізацыя пачатковых школ у Гайнаўскім павеце?

Візітатар А. Іванюк: — Канкрэтны план іх рэарганізацыі ўжо апрацаваны і зацверджаны Прэзідыумам ПРН, куратарыяй БША і цяпер рэалізуецца. Ён прадбачвае, што да 1978/79 навучальнага года ў нашым павеце будуць працаваць 8 гмінных, 5 зборных і 31 філіяльная пачатковая школа. Увядзенне ў жыццё гэтай канцэпцыі адбываецца паступова і сістэматычна, г.зн. у час, калі адбываецца абніжэнне арганізацыйнай ступені і ліквідацыя некаторых школ, адначасова наступае ўмацаванне (кадравае і матэрыяльнае) і развіццё (павелічэнне школьных памяшканняў або нават будова новых будынкаў) гмінных і зборных школ. Зразумела, што ў гэтай велізарнай працы дзяржаўныя і асветныя органы маюць некаторыя цяжкасці, перш за ўсё ў арганізацыі давозу дзяцей у школу і ў забеспячэнні адпаведных памяшканняў для вучобы. Нялёгка таксама было перамагчы мясцовы „патрыятызм". Праўда, часам вёска ўнесла вялікі ўклад у пабудову і абсталяванне „сваёй" школы, таму цяпер яна цяжка ўс-

(Працяг на стар. 4)

◊ Падзеі ◊ Здарэнні ◊ Факты ◊ Каментарыі ◊ Весткі

СВЕТ

ГАНДЛЁВЫЯ СУВЯЗІ

Нядаўна завяршыла работу ў Маскве III сесія савецка-амерыканскай камісіі па пытаннях гандлю. Яна была ўтворана ў маі 1972 года ў Маскве.

На сесіі абмяркоўваліся шырокае кола пытанняў, у тым ліку перспектывы значнага павелічэння двухбаковага гандлю і доўгатэрміновага супрацоўніцтва па прамысловых праектах, уключаючы праекты, звязаныя з пастаўкай сібірскага прыроднага газу ў ЗША, і праект па развіццю энергаёмістых вытворчасцей у СССР.

У сумесным камюніке савецка-амерыканскай камісіі па пытаннях гандлю тавараабарот паміж СССР і ЗША, які склаў 900 мільёнаў долараў, перавысіў увесь савецка-амерыканскі гандаль за апошнія два гады. Прадугледжваецца, што ў гэтым годзе аб'ём гандлю паміж краінамі дасягне прыкладна паўтара мільярда долараў. Гэта адпавядае запланаванаму ўзроўню гандлю ў 2—3 мільярды долараў за наступныя тры гады, прадугледжанаму ў час перагавораў паміж Генеральным сакратаром ЦК КПСС Л. Брэжневым і прэзідэнтам ЗША Р. Ніксанам у чэрвені 1973 года.

ВЫНІКІ ВЫБАРАЎ

30 верасня ў Францыі адбыўся другі тур кантанальных выбараў, які азнаменаваўся істотным рухам напярэд левых сіл.

Галасаванне праходзіла ў 955 кантонах краіны, дзе ніводзін з кандыдатаў не атрымаў у першым туры абсалютнай большасці галасоў.

На кантанальных выбарах выбіраюцца члены генеральных саветаў дэпартаментаў, якія адыгрываюць важную ролю пры вырашэнні мясцовых пытанняў. На гэтых выбарах абнаўлялася палавіна саставу генеральных саветаў, гэта значыць трэба было выбраць 1.988 саветнікаў.

Па 1958 кантонах, тры партыі ўрадавай большасці і палітычныя групоўкі, якія падтрымліваюць іх, атрымалі разам па выніках двух тураў галасавання 847 месц, заваяваўшы 144 месцы.

Французская кампартыя, сацыялістычная партыя, рух левых радыкалаў і аб'яднаная сацыялістычная партыя правялі ў генеральныя саветы 717 кандыдатаў, павялічыўшы сваё прадстаўніцтва на 208 месц.

ВАЖНАЯ ПРАПАНОВА

Савецкая прапанова аб скарачэнні ваенных бюджэтаў дзяржаў — пастаянных членаў Савета Бяспекі ААН на 10 працэнтаў і аб выкарыстанні часткі сэканомленых сродкаў на аказанне дапамогі краінам, якія сталі на шлях развіцця, уключаная ў парадак дня цяперашняй сесіі Генеральнай Асамблеі ААН, з'яўляецца важнай прапановай, якая заслугоўвае вялікай ўвагі. Так ахарактарызаваў новую ініцыятыву Савецкага Саюза Генеральны сакратар ААН Курт Вальдхайм. (ак)

БССР

САЛОДКАЯ СЫРАВІНА

З Любаньскага раёна паведамляюць, што калгасныя гаспадаркі дабіліся там высокага ўраджаю цукровых буракоў. У многіх гаспадарках з аднаго гектара сабралі па 350—400 цэнтнераў карэнняў. Уборку гэтай салодкай сыравіны першы распачаў калгас „Кузьмічы". Буракі ён дастаўляе на Слуцкі цукрова-рафінадны завод.

КЛУБ НА КАЛЁСАХ

Пры Маладзечанскім раённым аддзеле культуры дзейнічае клуб палітычнай інфармацыі. Яго ўдзельнікі ў час уборкі ўраджаю пабывалі ў многіх калгасах і саўгасах раёна, на палях і фермах. На вясковых сцэнах яны далі больш 50 канцэртаў.

25-ГОДДЗЕ ІНСТЫТУТА ЗАМЕЖНЫХ МОЎ

Споўнілася 25 гадоў працы Мінскага інстытута замежных моў. Першыя выпускнікі пакінулі гэтую вышэйшую навучальную ўстанову ў 1949 годзе. Было іх тады ў 52 разы менш, чым цяпер. Калі інстытут распачынаў сваю дзейнасць, працавала ў ім 45 выкладчыкаў, цяпер — 650. Інстытут вядзе таксама завочныя курсы, на якіх штогод займаецца да 500 чалавек.

ВАСЕМНАЦЦАТЫ СЕЗОН

29 верасня свой васемнаццаты сезон адкрыў Рэспубліканскі тэатр юнага гледача імя 50-годдзя камсамола Беларусі. У гэты вечар гледачы сустрэліся з героямі п'есы А. Валодзіна „З любімымі не расставайся". Спецыяльна для гэтага тэатра Іван Шамякін напісаў п'есу „Экзамен на восень", якая расказвае аб пошуках жыццёвых шляхоў моладдзю.

ЮБІЛЕЙ ПІСЬМЕННІКА

Вядомаму беларускаму пісьменніку Сяргею Грахоўскаму 25 верасня споўнілася 60 год. У творчым набытку гэтага літаратара знаходзіцца 6 зборнікаў паэзіі і некалькі кніжак прозы. Добра ён вядомы таксама як перакладчык і аўтар дзіцячай літаратуры.

СЫРАКОМЛЯ І БЕЛАРУСЬ

Споўнілася 150-я гадавіна з дня нараджэння паэта-дэмакрата Людвіка Кандратовіча (Уладзіслава Сыракомлі). Яго паэзія ўвабрала ў сябе матывы і вобразы беларускай народнай творчасці, шэраг твораў напісаў ён на беларускай мове. Памятаючы і любячы творчасць Сыракомлі ў Беларусі. Тыднёвік „Літаратура і Мастацтва" з нагоды 150-ай гадавіны з дня нараджэння паэта надрукаваў новыя пераклады яго твораў.

СУПРАЦОЎНІЦТВА

Даўняя братэрская дружба ўсталявалася паміж працоўнымі Магілёўскай вобласці і Габраўскай акругі Народнай Рэспублікі Балгарыі. Шматлікія прамысловыя калектывы горада Магілёва і перадавых гаспадарак вобласці няраз ездзілі ў НРБ для абмену вопытам, а літаратурна-мастацкія калектывы Балгарыі выступалі на Магілёўшчыне. Нядаўна ў Балгарыю выехала вялікая група магіляўчан. (вр)

ПОЛЬШЧА

ДА І КРАЁВАЙ ПАРТЫЙНАЙ КАНФЕРЭНЦЫІ

Ва ўсіх ваяводствах і ва Узброеных сілах адбыліся пленарныя пасяджэнні камітэтаў партыі. Адбываліся яны ў сувязі з набліжэннем І Краёвай партыйнай канферэнцыі і былі прысвечаны пытанню хутчэйшай рэалізацыі пастаноў VI з'езду партыі. На пленумах былі таксама выбраны дэлегаты на І Краёвую канферэнцыю. Першы пленум адбыўся ў Катавіцах, на ім прысутнічаў І сакратар ЦК ПАРП Э. Герэк.

ТЭЛЕГРАМА Э. ГЕРКА ДА ГЕНЕРАЛЬНАГА САКРАТАРА ААН

І Сакратар ЦК ПАРП Э. Герэк выслаў тэлеграму Генеральнаму сакратару ААН К. Вальдхайму, у якім звяртаецца з заклікам зрабіць усё, каб не дапусціць да смерці Генеральнага сакратара Камуністычнай партыі Чылі А. Карвальяна, які змагаўся за свабоду, дэмакратыю і прагрэс.

КАСТРЫЧНІК — МЕСЯЦ АШЧАДНАСЦІ

Урачыстае адкрыццё сёлетняга месяца ашчаднасці адбылося ў Беластоку, таму што тут назіраецца найбольшы ўзрост ашчаднасцей насельніцтва. Сёння стан ашчаднасцей у ПКО і СОП раўняецца 197 мільярдам злотых.

БУДЗЕ ЦУКАР

Распачаўся гарачы сезон у цукроўнях. Буракі з палёў прывозяцца безупынна і ўсе цукроўні на поўным ходзе. Прыпомнім, што на Беласточчыне ў Лапах будуецца адна з найбольшых цукроўняў у краіне.

ШКОЛА-ДЗЕСЯЦІГОДКА

У выніку працы экспертаў і шырокай дыскусіі выпрацаваўся мадэль будучай польскай школы. Праект не будзе прадстаўлены да зацвярджэння Сеймам. Школа будзе 10-гадовая ад 1 да 10 класа, будзе гэта школа сярэдняя і абавязковая.

ТЭЛЕВІЗІЯ ДЛЯ КАНДЫДАТАЎ У ВЫШЭЙШЫЯ ШКОЛЫ

Ад кастрычніка тэлевізія пачала тэлевізійны курс па матэматыцы і фізіцы для кандыдатаў у вышэйшыя школы, якія ў будучым годзе захочуць здаваць экзамены. У рамах курсу будуць задавацца кантрольныя працы, якія трэба будзе пасылаць для праверкі ў Варшаўскую, або Вроцлаўскую палітэхніку.

ЦЭМЕНТОЎНІ

Прадбачыцца вялікая мадэрнізацыя цэментавай прамысловасці. Зараз будуецца пяць вялікіх цэментоўняў. У Апольскім ваяводстве распачаліся нядаўна працы пры будове найбольшай і найбольш сучаснай цэментоўні ў Польшчы „Гураждзжы". Яна будзе прадукаваць у год 2,4 мільёна тон цэменту. У 1975 годзе ўся прадукцыя цэменту перавысіць 21 мільён тон у год.

ВІЗІТ СЯБРОЎ

Па запрашэнню Галоўнага праўлення ТППР у Польшчу прыехала 120-асабовая група дзеячоў Таварыства савецка-польскай дружбы. У складзе дэлегацыі ёсць прадстаўнікі 11 савецкіх рэспублік. Таварыства савецка-польскай дружбы існуе ўжо 15 год. (вл)

ВАЯВОДСТВА

ПЛЕНУМ ВК ПАРТЫІ

6 кастрычніка адбылося апошняе перад І Краёвай партканферэнцыяй пленарнае пасяджэнне Ваяводскага камітэта партыі. У працы пленума ўдзельнічалі намеснік члена Палітбюро ЦК, міністр унутраных спраў С. Кавальчык, члены і намеснікі членаў ЦК Л. Дэмянюк, С. Багуцкі і Ул. Лотыш, прадстаўнік арганізацыйнага аддзела ЦК М. Шчыпэк, старшыня Прэзідыума ВРН З. Спрыха і іншыя.

Вёў пасяджэнне І сакратар ВК партыі З. Куроўскі.

Галоўнай тэмай пасяджэння было падсумаванне дасягненняў, з якімі наша ваяводская партарганізацыя ідзе на І Краёвую партканферэнцыю.

У апошнія гады, як сцвердзіў З. Куроўскі, Беласточчына дабілася значных і грамадска адчувальных вынікаў у грамадска-гаспадарчай праграме развіцця Польшчы. Найлепшы доказ гэтага — узрост рэальнай зарплаты ў апошнія гады, які быў большы, чым за цэлае дзесяцігоддзе ў 1961—1970 гадах. Наша ваяводства займае цяпер адно з першых месц у краіне па дынаміцы развіцця гаспадаркі. Сёлета ўзрос у параўнанні з мінулым годам ураджай чатырох збожжавых культур да 2,6 цэнтнера з гектара. Такога ўзросту не было ў іншых ваяводствах. Пагалоўе быдла ўзрасло на 6,3%, а свіней — на 22,1%. Вельмі высокую дынаміку ўзросту выказала наша будаўніцтва — 21%. За 9 месяцаў гэтага года прырост глабальнай прадукцыі прамысловасці склаў 15%, а сярэдняя ў краіне — 12%.

У гэтым годзе наша ваяводства дасягнула ў сельскай гаспадарцы такіх вынікаў у глабальнай прадукцыі, якія былі запланаваны на 1975 год.

Аднак, як падкрэсліў З. Куроўскі, у параўнанні з узрастаючымі патрэбамі, а асабліва з узростам даходаў насельніцтва, атрыманыя вынікі не могуць быць прызнаны задавальняючымі. Бо вынікі гэтыя могуць быць значна лепшымі, калі б удалося ліквідаваць існуючыя яшчэ ў гаспадарцы адмоўныя з'явы, такія, як няроўны ўклад у дасягненні паасобных прадпрыемстваў і людзей, узрост прадукцыі яшчэ ў значнай меры за кошт узросту рабочай сілы, раздрабненне фронту работ і іншыя. Галоўныя задачы на бліжэйшыя гады — гэта выкарыстанне ўсіх рэзерваў і далейшы прагрэс у паляпшэнні якасці прадукцыі.

На заканчэнне дыскусіі выступіў міністр унутраных спраў С. Кавальчык. Ён падкрэсліў галоўныя праблемы ў развіцці краіны, называючы ў першую чаргу ўтрыманне рынкавай раўнавагі, хутчэйшае развіццё паслуг і інвестыцыйных працэсаў, павелічэнне экспарту.

Пленум прыняў пастанову, у якой дасягненні Беласточчыны атрымалі дадатнюю ацэнку, але падкрэслены былі і недахопы. У пастанове накрэслены таксама галоўныя напрамкі працы ваяводскай партарганізацыі для ўмацоўвання высокай дынамікі развіцця рэгіёна.

Пленум выбраў 47 дэлегатаў на І Краёвую канферэнцыю, а таксама адобрыў „Прапановы ВК ПАРП па справе галоўных напрамкаў працы гмінных камітэтаў партыі ў ваяводстве" і эфекты грамадскай працы ў Дзень партыі на Беласточчыне. (яч)

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 14.X.

7.30 Program dnia. 7.35 TV Kurs Rolniczy. 8.10 „Przypominamy, radzimy". 8.20 „Nowoczesność w domu i zagrodzie". 8.45 „Bieg po zdrowie". 9.00 TELERANEK. 10.20 „Kwiecień" — film fab. pol. 11.40 Dziennik. 11.55 Uroczysta Zmiana Warty przed Grobem Nieznanego Żołnierza w Warszawie. 12.35 „Wielka parada" — koncert ogólnopolskiego Festiwalu Orkiestr Wojskowych „Świeradów—Zdrój 73". 13.35 „Przemiany". 14.05 Dla dzieci: „Co to jest?" — konkurs—zabawa. 14.45 Losowanie Totolotka. 15.00 Klub Sześciu Kontynentów: „Kairskie opowieści" („Wyprawa do Egiptu") cz. I. 15.35 „Wielka gra". 16.25 „Piosenka dla Ciebie". 17.15 „Edukacja młodzieży polskiej" (program z okazji 200 rocznicy powstania Komisji Edukacji Narodowej). 18.00 „Tele—Echo". 19.05 „Kryteria". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 „Gorzkie żniwa" — film ang. („Kuzynka Bietka") odc. IV. 21.05 PKF. 21.15 „Małgorzata Niemirska przedstawia". 21.55 Magazyn sportowy.

Poniedziałek 15.X.

12.45 TV Technikum Rolnicze: Matematyka. 13.25 TV Technikum Rolnicze: Uprawa roślin. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Zwierzyniec". 17.30 „Echo stadionu". 17.55 TV Kurier Kielecki. 18.10 „Oferty". 18.25 TV Kurier Warszawski. 18.45 „Eureka". 19.20 Dobranoc 19.30 Dziennik. 20.15 Teatr TV: J. Janicki — „Ballady wojenne". 21.15 „Sezam". 21.45 Wanda Wiłkomirska gra „Mity" K. Szymanowskiego. 22.05 Dziennik.

Wtorek 16.X.

10.00 Dla szkół: (kl. IV) „W dwusetną rocznicę". 10.20 „Czterysta batów" — film fab. franc. 12.00 Dla szkół: (kl. IV lic.) Język polski — J. Szaniawski — „Dwa teatry". 15.20 TV Technikum Rolnicze: Matematyka. 15.55 TV Technikum Rolnicze: Uprawa roślin. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Rodzina Durtolów" — film franc. odc. V. 17.15 Program publicystyczny. 17.40 TV Kurier Mazowiecki. 18.00 TELEWIZJA MŁODYCH. 18.55 Telereklama. 19.00 Grają i śpiewają zespoły kubańskie „Los Papines" i „Los Pachucos". 19.10 „Przypominamy, radzimy". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 FILMOTEKA ARCYDZIEŁ: „Czterysta batów" — film fab. franc. 21.55 „Ex libris". 22.25 Dziennik. 22.40 Wiadomości sportowe.

Środa 17.X.

9.00 Dla szkół: (kl. VII) Chemia — „Gaz życia". 9.30 „Blask czarnej świecy" — film NRD odc. II. 11.05 Dla szkół: (kl. VIII) Fizyka — „Przyrządy optyczne". 12.00 Dla szkół: (kl. VIII) Historia — „Rządy parlamentarne". 12.45 TV Technikum Rolnicze: Fizyka. 13.25 TV Technikum Rolnicze:: Botanika. 16.15 Program dnia. 16.20 PKF. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla młodych widzów: „Mój dom rodzinny" („Obyczaje"). 17.10 Dla dzieci: „Pies Bigos i Tomek Pan". 17.40 „Sylwetki X Muzy" — Bogusław Sochnacki. 18.10 Magazyn ITP. 18.20 Losowanie Małego Lotka. 18.35 TV Kurier Warszawski. 18.50 „Nad rodowodem ssaków" („Nauka i światopogląd"). 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 19.40 Transmisja z meczu piłki nożnej Anglia—Polska (eliminacje do Mistrzostw Świata). 21.35 „Póki starczy tchu" — film NRD („Blask czarnej świecy"). 22.25 Dziennik.

Czwartek 18.X.

9.15 „Alfred Hitchcock przedstawia": „Nocny gość" — film USA. 10.00 Dla szkół: (kl. VI) Historia — „W pracowni mistrza". 10.30 Powtórzenie transmisji z meczu piłki nożnej Anglia—Polska. 12.00 Dla szkół: (kl. VIII) Język polski — „Władysław Reymont". 13.30 TV Kurs Informatyki: Sprzęt informatyki. 14.00 Matematyka w szkole: Znakowanie literowe w początkowym nauczaniu matematyki. 15.20 TV Technikum Rolnicze: Fizyka. 15.55 TV Technikum Rolnicze: Botanika. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Ekran z bratkiem". 17.45 „Szlakiem orlich gniazd" („Z teki folklorystycznej Adolfa Dygacza"). 18.20 TV Kurier Mazowiecki. 18.40 „Zielony świat" — program publ. 19.05 „Przypominamy, radzimy". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 ALFRED HITCHCOCK PRZEDSTAWIA: „Nocny gość" — film USA. 21.00 Program publicystyczny. 21.30 „Koniec turnusu". 22.30 „Informacje, Towary, Propozycje". 22.40 Dziennik. 22.55 Wiadomości sportowe.

Piątek 19.X.

9.45 „Kłopoty z cnotą" — film fab. jugosł. 11.05 Dla szkół: (kl. II) „Czarodziejskie słowa". 12.00 Dla szkół: (kl. VIII i I lic.) Przysposobienie obronne — „Ludowe Wojsko Polskie w służbie narodu". 12.45 TV Technikum Rolnicze: Język polski. 13.25 TV Technikum Rolnicze: Fizyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Pora na Telesfora". 17.20 „Nie tylko dla pań". 17.50 TV Kurier Warszawski. 18.10 TELEWIZJA MŁODYCH. 18.45 Telereklama. 18.50 „Za kierownicą". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 „Kwiaty z tamtych dni". 20.45 „Panorama". 21.25 Teatr TV na świecie: I. Bukovcan — „Nie zapieje kur". 23.00 Dziennik. 23.15 Wiadomości sportowe.

Sobota 20.X.

10.00 Dla szkół: (kl. VII) Zoologia — „Organizmy jednokomórkowe". 10.30 „Jak zabić starszą panią" — film fab. ang. 14.20 TV Technikum Rolnicze: Język polski. 14.55 TV Technikum Rolnicze: Fizyka. 15.25 Program dnia. 15.30 Program I proponuje. 15.50 Redakcja Szkolna zapowiada. 16.05 TV Informator Wydawniczy. 16.30 Dziennik. 16.40 TELEWIZJA MŁODYCH. 17.40 „Wychowanie fizyczne receptą na zdrowie". 18.05 Program Red. Wojskowej. 18.35 „Pegaz". 19.20 Dobranoc. 19.30 Monitor. 20.15 Program estradowy. 21.15 „Jak zabić starszą panią" — film fab. ang. 22.40 Dziennik. 22.55 Wiadomości sportowe. 23.05 „Canzonissima" — program rozr. TV włoskiej.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek, 12 października

8.15 Film fab. 9.30 Szkoła szachów. 10.00 Cyrk. 13.05 Program dnia. 13.10 Koncert. 16.10 Film animowany. 17.00 Świat socjalizmu. 17.45 Film fab. 19.00 Czas. 20.40 Piłka nożna. „Czernomoriec" (Odessa) — „Nistru" (Kiszyniów), 2 połowa.

Sobota, 13 października

7.00 Program dnia. 7.30 Mozaika muzyczna. 7.40 Przegląd międzynarodowy. 7.55 Chór im. A. Piatnickiego. 11.00 „Cichy Don". Film fab. 12.30 Spektakl TV. 13.30 Hokej. „Dynamo" (Moskwa) — „Torpedo" (Gorki). 3 tercja. 15.30 Moda i my. 16.10 Reportaż z Lenino (z obchodów XXX-lecia LWP). 17.35 Spektakl teatralny. 19.00 Czas. 19.30 c.d. spektaklu. 20.10 Śpiewa W. Wujaczycz. 21.10 Konkurs piosenki radzieckiej.

Niedziela, 14 października

7.00 Program dnia. 9.00 Filmy animowane. 10.30 Kiosk muzyczny. 13.35 Koncert życzeń. 14.30 Panorama międzynarodowa. 15.00 Klub filmowy. 17.30 Piłka nożna. „Szachtior" (Donieck) — „Ararat" (Jerewan). 2 połowa. 19.00 Czas. 19.30 Koncert. Po zakończeniu „Nowiny" i mecz piłki nożnej „Dynamo" (Mińsk) — „Kajrat" (Ałma-Ata).

Беларускія кнігі

У кнігарні імпартных выданняў у Беластоку, вул. Кілінская 10, можна набыць наступныя кнігі на беларускай мове:

Багдановіч Максім, Вершы, 1973, стар. 224, цана 1 зл. 70 гр.

Папулярнае выданне выбраных вершаў класіка беларускай паэзіі. Уступны артыкул аб жыцці і творчасці М. Багдановіча належыць вядомаму сучаснаму паэту і навуковаму працаўніку Беларускага дзяржаўнага універсітэта Н. С. Гілевічу.

Быкаў Васіль, Сотнікаў. Абеліск, 1972, стар. 264, цана 4 зл. 50 гр.

У кнізе знаходзім дзве аповесці выдатнага сучаснага беларускага празаіка. Абедзве яны прысвечаны барацьбе савецкіх людзей супраць гітлераўцаў у першыя дні акупацыі Беларусі. В. Быкаў — гэта майстар псіхалагічнага аналізу і вялікі рэаліст у паказе чалавека, які апынуўся ў складанай і небяспечнай для яго жыцця сітуацыі. Пісьменнік усю Вялікую Айчынную вайну служыў у арміі, удзельнічаў у баях, добра спазнаў жахі вайны.

Том дасканалай прозы!

Ракітны Мікола, Выбранае, 1972, стар. 370, цана 8 зл. 60 гр.

Падобна як В. Быкаў, належыць М. Ракітны да таго пакалення беларускіх савецкіх пісьменнікаў, якое вынесла разам з усімі савецкімі людзьмі вялікі цяжар апошняй вайны. Багаты жыццёвы вопыт, трапнасць назіранняў і глыбокая ўдумлівасць — вось адметныя рысы апавяданняў, змешчаных у гэтым томе.

Кузьма Чорны — публіцыст, 1972, стар. 176, цана 9 зл. 80 гр.

(Працяг на стар. 5)

„Беларуская песня-73"



Удзельніца фінальнага фальклорнага агляду Лідзія Максімюк з Плёскаў Бельскага павету. Фота А. Карпюка



Успамін з дажынак

Ваенныя зборныя аркестры карысталіся вялікім зацікаўленнем у беластоцкага насельніцтва. Выступалі яны ў розных павятовых гарадах, на генеральнай рэпетыцыі дажынкавага відовішча, а потым захапілі дажынкавых гасцей у часе цэнтральных дажынкавых святкаванняў на стадыёне „Гвардыі" і выступілі на ўрачыстым адкрыцці навучальнага года.

На здымку фрагмент параднай муштры ў выкананні Новасандэцкага аркестра Карпацкай брыгады ВОП у традыцыйных палярынах і капелюшах.

Фота А. Карпюка

Уданая сустрэча з ліцэістамі

20 верасня адбылася сустрэча вучняў другога і трэцяга класаў Гайнаўскага беларускага ліцэя са старшынёй ГП БГКТ Мікалаем Самоцікам, галоўным рэдактарам „Нівы" Георгіем Валкавыцкім і публіцыстам „Нівы" Мікалаем Гайдуком. У сустрэчы прынялі таксама ўдзел старшыня гайнаўскага аддзела БГКТ Аляксандр Іванюк і намеснік старшыні гэтага аддзела Васіль Сакоўскі.

Адкрываючы сустрэчу, дырэктар ліцэя Уладзімір Сцепанюк падкрэсліў актыўную ролю гэтай школы ў дзейнасці таварыства і заклікаў моладзь да яшчэ большага ўдзелу ў арганізацыйных і культурна-асветных мерапрыемствах БГКТ на Гайнаўшчыне.

М. Самоцік расказаў аб БГКТ, аб мэтах дзейнасці таварыства і задачах, якія стаяць у бліжэйшы час перад нашай арганізацыяй. Адзначыў таксама, што БГКТ гуртуе ў сваіх радах значную колькасць моладзі. Кожная дзяўчына ці хлопец знаходзяць у разнастайных формах грамадскай і культурнай дзейнасці таварыства цікавыя і карысныя для сябе і сваёго асяроддзя заняткі.

Г. Валкавыцкі расказаў ліцэістам аб 18-цігадовай ужо гісторыі „Нівы" і штодзённай працы яе рэдакцыі. Колькасць падпісчыкаў і чытачоў нашага часопіса павялічваецца з кожным годам. „Ніву" чытаюць не толькі на Беласточчыне і ва ўсіх ваяводствах нашай краіны, яна ідзе таксама ў 13 замежных краін, у тым ліку і СССР. Галоўны рэдактар заахвоціў ліцэістаў быць карэспандэнтамі „Нівы", а таксама спрабаваць свае літаратурныя сілы ў прозе і паэзіі.

М. Гайдук звярнуўся да моладзі ліцэя з заклікам да больш актыўнага ўдзелу ў драматычных і харавых калектывах пры гуртках БГКТ, конкурсах на беларускую песню, да збірання і выконвання беларускіх народных песень Гайнаўшчыны.

Затым ліцэісты расказвалі аб працы гуртоў БГКТ у мясцовасцях, з якіх яны паходзяць, і аб сваім удзеле ў іх дзейнасці. К. Лаўрашук паведаміў, што гурток у Збучы складаецца з 28 членаў. Бэгэкатоўцы многа працы ўклалі ў падрыхтоўку і правядзенне сёлетняга павятовага фэстыну, што адбыўся ў Збучы, рэгулярна ўплочваюць членскія складчыны. У гэтай мясцовасці ёсць многа падпісчыкаў „Нівы", і людзі штогод ахвотна купляюць „Беларускі каляндар". Н. Базылюк з Лянева заўважыла, што ў іх 30-асабовым гуртку БГКТ большасць складае моладзь. А. Янкушык з Гайнаўкі расказала аб багатай дзейнасці іх гуртка БГКТ у раёне вул. Гурнай. У ім звыш 200 членаў, цікава праходзяць сходы, рэгулярна выпускаюцца насценныя газеткі, праводзяцца дыскусіі над фільмамі, моладзь прабуе свае галасы ў калектыве. І. Давідзюк з Рэпіскаў паінфармавала, што іх гурток БГКТ правёў цікавы фальклорны вечар з мясцовай спявачкай Н. Раманюк, цяпер рыхтуе ўрачыстую вечарыну на 56-ю гадавіну Вялікага Кастрычніка і мае намер стварыць драматычны гурток.

У заключэнні сустрэчы старшыня гайнаўскага аддзела БГКТ А. Іванюк заахвоціў моладзь да актыўнага ўдзелу ва ўсіх мерапрыемствах БГКТ на Гайнаўшчыне і пастаяннага кантакту з праўленнем аддзела.

Гэтая ўданая сустрэча напэўна будзе спрыяць далейшаму ажыўленню дзейнасці БГКТ на Гайнаўшчыне.

(іс)

Адгалоскі

ПАЧАТАК СЛАЎНАЙ ДАРОГІ

12 кастрычніка 1943 года ў 6 гадзін раніцы, калі над рэчкай Мірэяй стаяў яшчэ мутны туман, першыя салдаты I польскай пяхотнай дывізіі імя Т. Касцюшкі пашлі ў разведку боем. Пасля — у 10.30 — уступілі ў бой асноўныя сілы польскай дывізіі: 2-гі і I-шы пяхотныя палкі.

Крывавы бой прадаўжаецца амаль без перапынку да вечара наступнага дня. Польскія воіны, праяўляючы самае высокае геройства, выбіваюць немцаў з іх пазіцый ды вызваляюць беларускія вёскі Трыгубава і Паўзухі. На палях і агародах гэтых вёсак, між іх дамамі, на безымяннай вышыні 215,5 засталіся назаўсёды 492 салдаты і афіцэры, паранены было 1776 чалавек, звыш 600 прапала без вестак.

Так пачаўся баявы шлях Людовага Войска Польскага. Шмат успамінаў і кніжак прысвечана ўжо гэтым падзеям над рэчкай Мірэяй.

Аднак найбольш поўны вобраз першай бітвы Людовага Войска Польскага знаходзім у кніжцы **„Леніна. Пачатак дарогі"**, аўтарам якой з'яўляецца вядомы польскі журналіст і пісьменнік **Алёйзы Срога.** Асабіста ён не быў удзельнікам змагання пад Леніна. У 1944 годзе добраахвотна паступіў у польскае войска і стаў афіцэрам сёмага пяхотнага палка 3 пяхотнай дывізіі імя Р. Траўгута. Там менавіта сустрэў першых удзельнікаў гэтай гістарычнай бітвы на беларускай зямлі.

Выдавецтва Міністэрства нацыянальнай абароны ў добрыя рукі склала заказ на афармленне гэтай кніжкі. Алёйзы Срога ўжо даўней шмат пісаў пра баявыя дзеянні Людовага Войска Польскага. І на гэты раз ён выдатна аформіў цяжкое заданне. Кніжка паявілася ў канцы мінулага года. Звыш 500 старонак вялікага фармату, сотні здымкаў, часта апублікаваных упершыню, цікавы спосаб апісання падзей і лёсу паасобных удзельнікаў бітвы — усё гэта разам стварае непаўторную атмасферу гэтай кніжкі.

„Я стараўся, — заяўляе аўтар, — **паказаць бітву вачыма найбольшай колькасці яе ўдзельнікаў".**

Дзеля гэтага ён праездзіў па ўсёй краіне амаль 20 тыс. кіламетраў. Асабіста запісаў 234 успаміны салдат касцюшкоўскай дывізіі, дакладна вывучыў усе даступныя архіўныя дакументы.

Апісваючы паасобныя здарэнні, Алёйзы Срога перш за ўсё бачыць чалавека, які выконвае канкрэтнае баявое заданне. У польскае войска ішлі палякі, рассеяныя па вялікіх прасторах Савецкага Саюза. Аб'ядноўвала іх любоў да сваёй радзімы і сапраўднае жаданне змагацца з лютым ворагам.

Самае каштоўнае ў кніжцы А. Срогі тое, што ён патрапіў увекавечыць сотні такіх падзей, якія звычайна называем геройскімі подзвігамі. А бітва пад Леніна паказала, што чалавек можа вытрымаць намнога больш, чым сам сабе ўяўляе.

Не стараецца ён прыкрываць і чалавечай слабасці. Вось здарылася аднаму афіцэру, што акурат у час бою на „мяккім месцы" вырасла яму дакучлівая балячка. Кругом сапраўднае пекла, гінуць людзі, а ён месца не можа сабе знайсці — так нарывае скула. Аж сорам прызнацца. Раптам ля самага схованіча разрываецца бомба. Афіцэр падае, а на яго валіцца іншы, ды так, што каленам якраз пападае на гэтую балячку. Афіцэр завішчаў ад болю, але гэтая нечаканая „аперацыя" адразу азздаравіла яго.

Вось і іншае здарэнне. Харонжага Люцыяна Бараля прыціснуў да зямлі вельмі густы безупынны кулямётны агонь. Ляжыць ён з раскінутымі нагамі і галавы не можа падняць. Раптам штосьці цяжкае грымнула між яго нагамі, абсыпала пяском. Глядзіць, а гэта бомба тырчыць, на палавіну зарылася ў зямлю. На шчасце для яго бомба не разарвалася. Пасля сябры жартавалі, што іх харонжы з'яўляецца адзіным у свеце салдатам, які меў бомбу між нагамі.

Цяпер на безымяннай вышыні 215,5 стаіць помнік-маўзалей польскім воінам, а вёска Трыгубава пастановай урада БССР перайменавана на вёску Касцюшкова. За добрую памяць аб польскіх салдатах Рада Дзяржавы ПНР прысвоіла мястэчку Леніна Ордэн Крыжа Грунвальду. Пра гэта таксама піша А. Срога.

В. Рудчык

Беларуская літаратура

Аляксандр Баршчэўскі

Нашаніўская пара

ЯДВІГІН Ш. — ЧАСТКА XII

Яшчэ больш сур'ёзная праблема паказана ў апавяданні „Падласенькі". На першы погляд можа здавацца, што змест апавядання гумарыстычны. Аднак такі вывад быў бы вывадам павярхнасным, не маючым нічога супольнага з намерам пісьменніка. Героі апавядання гэта звычайная сям'я — вол і карова, а таксама іх сын. Падласы за цану сваёй шкуры кірує свайго сына на навуку. Сын безупынна просіць бацькоў прысладць грошы. Падласы, пазбыўшыся шкуры, просіць зрабіць тое самае сваю жонку-красулю. Красуля гатова пайсці на ахвяру дзеля свайго сына. Аднак просіць сына прыехаць у вёску. Сын — Падласенькі прыязджае і аказваецца, што мае ён свінячую морду і замест мычаць пачаў рохкаць. Здзіўленым і засмучаным бацькам сын заяўляе: „Калі хочаце, каб саўсім чалавекам стаў, то на навуку не адну, а тры шкуры спусціце".

Да якіх спраў і да якіх людзей звяртаецца тут пісьменнік? Зразумела, што гаворыць ён аб тых сялянскіх сынах, якія ішлі ў навуку, выцягвалі ад бацькоў апошнія грошы і вярталіся назад поўнымі рэнегатамі, людзьмі, якія цураліся і сялянскай звычаёвасці, і сялянскай традыцыі, і беларускай мовы. Вось гэты бычочак Падласенькі, які „зарохкаў па-свінячы" і ёсць сімвалам такога тыпу маладога чалавека.

Да выразна палітычных алегарычных твораў Ядвігіна Ш. трэба аднесці навелы „Павук" і „Вяселле". Творы гэтыя выразна адносіліся да сітуацыі, якая ўтварылася ў Беларусі ў тракце рэвалюцыі 1905 года.

Навела „Павук" — гэта паядынак паміж мухай і павуком. Павук лічыць сваю прафесію заняткам зусім звычайным і заканамерным. Закіды і пагрозы папаўшай у павуціну мухі лічыць ён беспадстаўнымі. Выказванні мухі — гэта праява класавага мышлення і прывід сацыяльнага бунту. Вось фрагмент дыялагу паміж мухай і павуком: „Хоць згіну я, згіне яшчэ не адна такая як я, але як зразу наляцідь цэлы рой мух, ударыць у тваю сетку, тады не толькі яна паляціць у ласкуткі, а бадай і ты жывым не выйдзеш".

Павук забівае муху і высмоктвае з яе кроў. Аднак ноччу не спіць, думае аб пагрозе мушынага бунту. Не кідае аднак свае практыкі. Назаўтра ставіць яшчэ больш сваіх сетак-павуцін. Не можа быць ніякіх сумненняў, што мухі — гэта працоўныя, павук — гэта эксплуататар. Такое значэнне, такія падтэксты алегорыі Ядвігіна Ш. былі зусім ясныя і зразумелыя для тагачаснага беларускага чытача.

Падобная тэматыка выступіла ў навелле „Вяселле". Змест яе просты. Каршуніха выдае сваю дачку замуж і запрашае ўсіх птушак на вясельную бяседу. Усе тыя птушкі, якія прыляцелі на вяселле, замест засесці за вясельным сталом, апынуліся на патэльні, як закуска для драпежнікаў. Сувязь гэтага апавядання з канкрэтнай палітычнай сітуацыяй несумненная. У перыяд рэвалюцыі 1905 года змякчэла мясцовая буржуазія і абшарніцтва. Прадстаўнікі гэтых класаў пачалі ліберальнічаць, какетнічаць, аказваць працоўным сімпатыю і дружбу.

Няшчырасць гэтых крокаў якраз і паказана ў навеле „Вяселле". Ведаючы сапраўдныя палітычныя погляды Ядвігіна Ш., ведаючы яго нядобразычлівыя адносіны да рэвалюцыі, не можа не здзіўляць і змест „Павука", і змест „Вяселля". Ідэі гэтых твораў выразна ідуць у разрэз з ідэалогіяй пісьменніка. Такое аднак у пісьменнікаў бывае не рэдка. Дакладнае назіральніцтва, вернасць жыццю і праўдзе, добрасумленнасць мастака-пісьменніка бяруць часта перавагу над пісьменнікам. З такой з'явай якраз маем дачыненне ў ахарактарызаваных навелах.

Супярэчлівасць і непаслядоўнасць не з'яўляецца грэхам пісьменніка. Наадварот сведчаць аб эмацыянальнасці, настраёвасці, якія залежаць ад жыцця, ад сітуацыі, ад моманту.

ЛЮДЗІ ДОБРАЙ РАБОТЫ



Павел Ваўрэнюк

Добра гаспадарыць селянін Павел Ваўрэнюк з Макаўкі Гайнаўскага павету. Збірае ён у сярэднім па 25 цэнтнераў збожжавых культур з гектара зямельных угоддзяў. Ячмень пры тым дае ўраджай ад 35 да 40 цэнтнераў. Павел Ваўрэнюк не шкадуе мінеральных угнаенняў. Падсявае не менш 200 кілаграмаў NPK у чыстым складзе на адзін гектар зямельных угоддзяў. Бульбы мае ён больш 300 цэнтнераў з гектара. Дзяржаве штогод прадае 10—12 штук свіней і 2—3 каровы.

Прыкладны гаспадар з вёскі Макаўка быў узнагароджаны медалем „Заслужаны работнік сельскай гаспадаркі“.

Тэкст і фота **Я. Цялушэцкага**

Пачатак на стар. 1

прыймае факт абніжэння арганізацыйнага ўзроўню школы або нават яе ліквідацыю. Але гэта ж робіцца для лепшай адукацыі маладога пакалення. Дзякуючы шырокай выясняльнай працы, якую правялі прадстаўнікі дзяржаўных і асветных органаў і актыў у паасобных мясцовасцях, прагрэсіўны характар рэарганізацыі знайшоў поўнае зразуменне ў насельніцтва і праца гэта ідзе нармальна і з поўным эфектам.

„Ніва“: — Для нашых чытачоў цікава будзе ведаць, як праходзіць навучанне беларускай мовы на Гайнаўшчыне ва ўмовах рэарганізаванай пачатковай школы.

каторых дапаможнікаў уласнымі сіламі. Гэтым павінен заняцца Інстытут удасканальвання настаўнікаў у Беластоку супольна з ГП БГКТ, г. зн. трэба аднавіць працы над раней задуманым зборнікам артыкулаў па методыцы навучання беларускай мовы і гісторыі Беларусі. Гэтай жа праблематыцы павінны больш месца адвесці кафедра беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта і навуковы гурток пры ГП БГКТ. Наша таварыства і яго орган „Ніва“ таксама павінны больш увагі прысвяціць справе выяснення насельніцтву патрэбы навучання дзяцей сваёй роднай беларускай мове. Існуе спрыяючы клімат у нашай краіне для развіцця асветы і культуры на роднай мове сярод беларускай нацыянальнай меншасці. Трэба толькі, каб увесь наш актыў і ўся наша арганізацыя ўсімі формамі сваёй дзейнасці больш актыўна пашырала ў грамадстве зацікаўленне гісторыяй, культурай і літаратурай Беларусі. Гэта будзе ўздзейнічаць не толькі на пашырэнне навучання беларускай мовы, але наогул на павышэнне стану асветы грамадства.

Спрыяльныя ўмовы і ПАТРЭБЫ

Візітатар А. Іванюк: — На маю думку, рэарганізацыя пачатковых школ уплывае станоўча на навучанне беларускай мовы, таксама, як і на навучанне іншых прадметаў. Для прыкладу, ад самага пачатку правільна пастаўлена арганізацыйна і дыдактычна навучанне беларускай мовы ў Кленіках, Чыжах, Трасцянцы, Ласінцы, Старакорніне, Тыневічах Вялікіх, Крыўцы, Махнатым, Семяноўцы і іншых школах. Зрэшты, калі дзеці пачнуць вучыць сваю родную мову ў філіяльнай школе, яны будуць мець магчымасць прадаўжаць навуку ў гміннай ці зборнай школах, дзе будуць мець намнога лепшыя ўмовы для навукі, г. зн. належнае кадравае і матэрыяльнае забеспячэнне навучання гэтага прадмета. Пры гэтым варта дадаць, што цяпер у нашым павеце ёсць 21 настаўнік, які закончыў аддзяленне беларускай філалогіі Завочнай настаўніцкай студыі ў Беластоку, а 12 настаўнікаў павышае свае кваліфікацыі на завочным аддзяленні беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта. Праўда, далей застаецца нялёгкім забеспячэнне школ метадычна-навуковымі дапаможнікамі і школьных бібліятэк адпаведнай мастацкай літаратурай. Нягледзячы на дапамогу, якую атрымліваем з Савецкай Беларусі, неабходна пачаць апрацоўку не-

„Ніва“: — Таварыш візітатар, якія пажаданні Вы хацелі б выказаць з нагоды свята настаўнікам беларускай мовы?

Візітатар А. Іванюк: — Беручы пад увагу спецыфіку навучання беларускай мовы, аб'ектыўныя і суб'ектыўныя цяжкасці ў гэтай дзейнасці, наогул працу настаўнікаў беларускай мовы ў Гайнаўскім і Сямяціцкім паветах трэба ацаніць вельмі высока. Прызнаннем іх ахвярнасці і саліднасці ў дыдактычна-выхаваўчай дзейнасці з'яўляецца і тое, што многія настаўнікі беларускай мовы атрымалі ўзнагароды міністра асветы і выхавання або куратара; гэта Надзея Адамюк з Нараўкі, Ольга Гарустовіч з Дубінаў і іншыя. Ад сябе ўсім настаўнікам, якія навучаюць беларускай мове і якія грамадска ўдзельнічаюць у працах БГКТ, жадаю далейшых поспехаў у працы, задавальнення з яе вынікаў і шчасця ў асабістым жыцці.

Размову правёў **М. Гайдук**



ях не толькі I ВМД імя Т. Касцюшкі, але і на ўсіх багатых прагрэсіўных і рэвалюцыйных традыцыях польскага народа і польскай зброі. Заключаецца яно ў прысвойванні і прывіванні салдатам доблесці і светапогляду патрона дывізіі — Т. Касцюшкі. Распрацаваны ў дывізіі цырыманіял прадугледжвае ўрачыстае пасвячэнне ў касцюшкоўцаў і ўручэнне салдатам жоўтага акольшка, а найбольш вылучаючымся салдатам прызнаюцца Касцюшкоўскія адзнакі. Падобны цырыманіял праводзіцца ў 6 Прыморскай паветрана-дэсантнай дывізіі. Спалучаны ён там з урачыстым уручэннем чырвонага берэта і пасвячэннем у парашутыстаў.

Вялікую ўвагу звяртаем на арганізаванне гістарычна-вайсковых паходаў па шляхах барацьбы I Арміі Войска Польскага і народных партызан. У гэтым годзе для ўшанавання 30-годдзя ЛВП арганізавалі мы паход салдат I ВМД імя Т. Касцюшкі, траса якога вяла з Хэлма Любэльскага да Варшавы.

Аграмадную ролю ў ідэйна-патрыятычным выхаванні салдат ВВА спаўняюць палкавыя залы традыцыі і куточкі гісторыі, у якіх збіраюцца экспанаты, паказваючыя баявы шлях і мірную працу салдат часці. У залах тых вельмі часта праводзяцца палітычныя заняткі, урачыстыя пасяджэнні ваенных саветаў, тут узнагароджваюць ордэнамі, уручаюць адзнакі „Прыкладны салдат“ і шнуры аддзяленняў сацыялістычнай службы; тут адбываецца „развітанне са зброяй“ заслужаных прафесіянальных салдат; у гэтых жа залах праводзіцца развітанне з найлепшымі салдатамі, пераходзячымі ў запас. Часта наведвае гэтыя залы школьная моладзь.

Вялікую ўвагу прысвячаем святкаванню гадавін вайсковых часцей. Арганізуем тады ўрачыстае шэсце, пераклічку загінуўшых, сустрэчы салдат з ветэранамі II сусветнай вайны, у якіх бачым жывыя прыклады грамадзянскага і патрыятычнага стаўлення.

Важную ролю ў працэсе сацыялістычнага выхавання салдат ВВА адыгрываюць партыйныя і маладзёжныя арганізацыі часцей, якія ўжо шмат год утрымоўваюць цесныя сувязі з ветэранамі баёў. Сталіся традыцыйнымі „сустрэчы трох пакаленняў“. Шырока распаўсюджаны звычай наведвання ветэранаў маладзёжнымі патрулямі. Патранат над гэтай працай узялі гурткі Сацыялістычнага саюза вайсковай моладзі (СЗМВ), якія вышукваюць адрасы ветэранаў і пасылаюць да іх найлепшых салдат. Сабраны пры ўспамінах ветэранаў матэрыял вельмі шырока выкарыстоўваецца ў выхаваўчай працы з салдатамі.

У ідэйна-выхаваўчай працы з салдатамі ВВА пачэснае месца займае праблематыка пралетарскага інтэрнацыяналізму. Высока цэнім сардэчныя суадносіны з Савецкім Саюзам і яго арміяй. Штодзённа ўмацоўваем вузы братэрскай дружбы, узрослай у супольнай барацьбе з нямецкім фашызмам. Мора супольна пралітай крыві найлепшых сыноў нашых народаў сцэментавала гэтую дружбу і стала незнішчальным фундаментам узаемнага братэрства.

Можам пералічваць і пералічваць прыклады штодзённага супрацоўніцтва салдат ВВА з салдатамі Савецкай Арміі. Назавем толькі некаторыя з іх. Моладзь



■ Нядаўна адбылося пасяджэнне прэзідыума сямяціцкага аддзела БГКТ, на якім былі абмеркаваны наступныя справы:

а) удзел Беларускага таварыства ў грамадскіх чынах;

б) удзел БГКТ у святкаванні 30-ай гадавіны Войска Польскага.

■ У Піражках і Паўночным Востраве (у школе) па ініцыятыве сакольскага аддзела БГКТ апаратурай ГП быў паказаны савецкі фільм пад загалоўкам „Гадзіннік спыніўся апоўначы“. Гэты ж самы фільм дэманстраваўся таксама ў Вульцы Нурэцкай, Тымянцы і Літвінавічах па ініцыятыве сямяціцкага аддзела БГКТ.

■ 19 верасня ў гуртку БГКТ у Новым Востраве на Сакольшчыне адбыўся справаздачна-выбарны сход. У склад праўлення гуртка былі выбраны: Мікалай Хомчык — старшыня, Алла Парфенюк — сакратар і Анна Курза — скарбнік. У сходзе прыняла ўдзел сакратар сакольскага аддзела БГКТ Ірэна Місевіч.

■ Справаздачна-выбарны сход адбыўся 21 верасня ў Паўночным Востраве (Сакольскі павет). Члены БГКТ пастанавілі ўрачыста адзначыць 30-ую гадавіну Войска Польскага. З гэтай нагоды арганізуюць у сваім клубе ўрачысты вечар, на які падрыхтуюць спецыяльную мастацкую частку. Прыбыўшая на сход сакратар сакольскага аддзела БГКТ Ірэна Місевіч уручыла ўсім членам БГКТ новыя легітымацыі. Сход закончыўся выбарамі ўлад гуртка. Функцыю старшыні паверылі БГКТ-оўцы настаўніцы Марыі Чабан, сакратара — Людміле Жамойдзе, скарбніка — Лене Максімец.

■ 22 верасня гарадскі аддзел БГКТ у Беластоку арганізаваў спатканне з лекарам Збігневам Вярхоўскім на тэму „Уплыў нікатына і алкаголю на арганізм чалавека“. Адбылася цікавая дыскусія, у якой выступала ў асноўным моладзь.

■ На чарговай штомесячнай нарадзе штатных працаўнікоў БГКТ (26.IX.) быў праведзены аналіз выканання задач, пастаўленых кіраўніцтвам ГП на месяц верасень, а таксама быў абмеркаваны план працы аддзела на лістапад.

■ 27 верасня распачаўся ў ГП фатаграфічны курс, арганізаваны прафсаюзнай радай прадпрыемства ГП для штатных працаўнікоў БГКТ. (мх)



Ён належыць да таго пакалення, якое жорсткі лёс намагаўся пакамечыць, зламаць і спісаць на страты. Але ён аказаўся чалавекам непадатлівым, мацнейшым ад жудаснага віру падзей 1939—1945 гадоў і выйшаў з яго не толькі цэлым, але загартаваным і гатовым да актыўнага грамадскага дзеяння.

Чым кіраваўся гэты чалавек?

Мікалай Федаровіч нарадзіўся ў 1914 годзе ў Клімавічах былой Магілёўскай губерні ў сям'і сакратара тамашняй гімназіі. У сям'і было шасцёра дзяцей, і ў кіпучы вадаварот падзей 1918 года, калі пракарміцца стала нялёгка, бацькі вырашылі вярнуцца ў свае родныя мясціны ў Бельск Падляшскі, дзе была хата і пара кавалкаў поля. Жылі так сабе — перакідваліся з хлеба на квас, нават у пачатковую школу Мікалаю даводзілася хадзіць з вялікімі перапынкамі. Калі ж у 1936 г. ён падаўся было ў Вільню, каб паступіць у гімназію, камісія па акрэсліванню ўзросту накіравала яго ў... войска.

Служыў Мікалай Федаровіч шафёрам у ваеннай ахове чыгуначных мастоў. Палічыў ужо нават дні, калі вернецца дамоў, як настаў трывожны жнівень, а потым і трагічны верасень 1939 года. Замест ехаць у родны Бельск, мусіў везці штаб сваёй часці ў далёкую Румынію.

Восем месяцаў жыцця ў лагеры для інтэрнаваных польскіх салдат у Румыніі здаліся М. Федаровічу беспрасветнай і бясконцай вечнасцю. У той час, калі афіцэры і некаторыя салдаты падаваліся ў Францыю і іншыя заходнія краіны, ён цераз „зялёную граніцу“ накіраваўся ў... Варшаву.

Варшава сустрэла яго непрыветна — паліцэйскія гадзіны, арышты, расстрэлы. Чым далей, тым побыт у сталіцы станавіўся ўсё больш небяспечны. Трэба было ратавацца. І ён пайшоў зноў цераз „зялёную граніцу“ ў... Бельск. Але каля Шапятова яго затрымалі савецкія пагранічнікі. На савецка-нямецкай граніцы час быў трывожны, фашысты ўжо канцэнтравалі на ёй свае полчышчы да нападу на Савецкі Саюз. Але ўсё выяснілася, і напярэдадні ракавога 22 чэрвеня 1941 года М. Федаровіч мог вяртацца да сваіх родных. І тут замест доўгачаканага вяртання ў Бельск пажарышча вайны закінула яго ў далёкі Казахстан.

Краіна Саветаў вяла смяротны бой з фашысцкім захопнікам. Аб поспехах на фронце вырашалі не толькі салдаты і афіцэры, але і ахвярная праца рабочых і сялян у тыле. Заклік Савецкага ўраду „Усё для фронту!“ М. Федаровіч разумеў вельмі канкрэтна. Самаахвярна, двоячыся і трояячыся, працаваў у полі,



вазіў збожжа ў Акмолінск, дапамагаў сем'ям, бацькі і сыны якіх былі на фронце. Жыў жа ў Гаўрылы Велікоднага, селяніна з калгаса імя Казахстанскага краявога камітэта. Клапаціліся аб ім Велікодныя, як аб сваім родным сыне. Сям'я ж была дружная і ахвярная. Сын Велікодных — Андрэй служыў у арміі, дачка Еўдакія таксама была на фронце, працавала медсястрой у ваенным шпіталі. Наймалодшая ж дачка, студэнтка Медыцынскага інстытута, дабравольцам пайшла на фронт. Аб велічы духа савецкіх людзей, аб іх гарачым патрыятызме яшчэ і сёння М. Федаровіч расказвае з дрыжэннем голасу.

У 1943 годзе ён даведваецца пра тое, што ў Савецкім Саюзе паўстае Людовае Войска Польскае. Адразу падаецца ў ваенкамат і просіць накіраваць яго ў Сельцы, дзе фармавалася дывізія імя Т. Касцюшкі. Горка плакалі Велікодныя, праводзячы сваё ўжо чацвёртае дзіця на фронт. Засумаваў і старшыня калгаса Ніжнікаў, што інвалідам, без рукі, вярнуўся з фронту. Праводзілі М. Федаровіча ўсім сялом, як свайго найбліжэйшага, роднага.

Спачатку служыў М. Федаровіч у часці тэхнічнага забеспячэння дывізіі імя Т. Касцюшкі, прымаў непасрэдны ўдзел у падрыхтоўцы і ходзе першай яе бітвы пад Леніна на Магілёўшчыне, вызваляў ад фашысцкіх захопнікаў тэрыторыю па-суседску з мясцінай, дзе нарадзіўся. Неўзабаве яго накіроўваюць на шафёра ў рэдакцыю польскай франтавой газеты „Zwyciężymy“. Вазіў грузавым „Зіс“-ам магазіны з друкарскім шрыфтам,

наша з глыбокай пашанай апякуецца магільнікамі і магіламі савецкіх салдат, што загінулі ў змаганні за вызваленне Польшчы; салдаты многіх часцей ВВА, а ў тым ліку і часцей, што размешчаны на Беласточчыне, утрымоўваюць пастаянную сувязь з салдатамі Савецкай Арміі. Штогод шматлікія дэлегацыі салдат з часцей ВВА наведваюць савецкіх сяброў па зброі, між іншым, у Гродна, у Брэсце, а савецкія таварышы раней і цяпер з'яўляюцца частымі гасцьмі на Беласточчыне, Люблінщыне, а таксама ў вайсковых часцях іншых рэгіёнаў. Пад канец мінулага года, у час святкавання 50-годдзя ўтварэння СССР, Варшаўская ваенная акруга наладзіла эстафету польска-савецкай дружбы. Удзельнікамі яе былі польскія і савецкія салдаты. Адным з этапаў эстафеты была Беластоцкая зямля, на якой у Беластоку, Гайнаўцы і іншых мясцовасцях прайшлі маніфестацыі і мітынгі. Удзельнікі эстафеты аддалі належную пашану вызваліцелям гэтых зямель — салдатам Савецкай Арміі. Вельмі шырокія і жывыя сувязі ўтрымоўваем з салдатамі Паўночнай групы войск Савецкай Арміі, а, напрыклад, у І Пражскім механізаваным палку І ВМД імя Т. Касцюшкі ніводная ўрачыстасць не адбываецца без удзелу савецкіх салдат. Шырокія штодзённыя сувязі ўтрымоўваюць іншыя часці І ВМД імя Т. Касцюшкі.

— Ці маглі б Вы, таварыш генерал, хоць бы коратка ахарактарызаваць уклад людзей Беласточчыны ў стварэнне і развіццё Людовага Войска Польскага?

— Уклад людзей Беласточчыны, як і ўсяго беластоцкага рэгіёна ва ўтварэнне і развіццё ЛВП вялікі. Акрэсліць гэта наступныя фактары:

1. Шырокі ўдзел грамадства Беластоцкай зямлі ў антыфашысцкім руху супраціўлення, арганізаваным і кіраваным савецкімі камуністамі. У савецкіх партызанскіх брыгадах побач з многімі нацыянальнымі меншасцямі актыўны ўдзел прымала польскае насельніцтва.

2. Пасля вызвалення беластоцкага рэгіёна Савецкай Арміяй удзельнікі падпольнага руху супраціўлення папоўнілі рады Савецкай Арміі і Людовага Войска Польскага.

3. Пры неабходнасці далейшай мабілізацыі ўсіх сіл народа на барацьбу з гітлераўскім акупантам аж да канчатковай перамогі вызваленая ў ліпені 1944 года Беласточчына, побач з Люблінскім ваяводствам, была асноўнай базай для новых атрадаў ЛВП. На гэтых землях утваралася і арганізавалася 9 дывізія пяхоты, якая пасля слаўнага баявога шляху атрымала названне „Дрэздэнскай“.

Паводле ацэнак гісторыкаў, кожны трэці салдат І Арміі ВП паходзіў з Беласточчыны. Сярод іх былі:

— Генерал Аляксандр Вашкевіч — камандуючы 5 ДП ВП, Герой Савецкага Саюза.

— Харунжы Ян Шыманскі — загінуў смерцю героя ў бітве пад Студзянкамі. Пасмяротна адзначаны Крыжам Грунвальда.

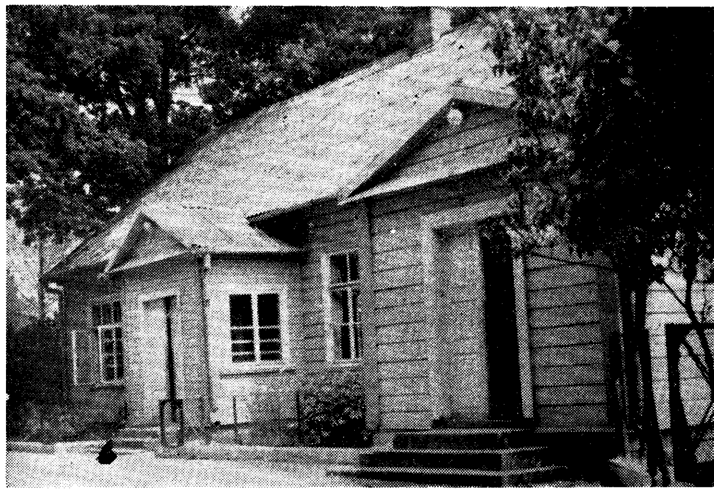
— Капітан Уладзіслаў Высоцкі, пасмяротна ўзнагароджаны Зоркай Героя Савецкага Саюза.

— Антоні Яблонскі і Аляксандр Карповіч 2 мая 1945 года былі сярод 5 салдат І ДП імя Т. Касцюшкі, якія павесілі бела-чырвоны сцяг на Калоне Перамогі ў Берліне.

Многія беластачане, заслужаныя ў баях у час ІІ сусветнай вайны, да сённяшняга дня нясуць службу ў радах ЛВП, займаючы адказныя пасты. Сярод іх генерал дывізіі Уладзімір Саўчук, генерал дывізіі Зыгмунт Гушча, генерал брыгады Генрых Качара, плк. др Тадэуш Шапіла і многія іншыя, хто сваёй штодзённай працай уносіць уклад ва ўмацаванне нашых Народных Узброеных Сіл.

Гутарку правёў
маёр Тадэуш Тэнчынскі

Этнаграфічнае акенца



Пачатковая школа ў Старым Корніне Гайнаўскага павету.
Фота Я. Цялушэцкага

„падкідваў“ „віліс“-ам журналістаў на перадавую, няраз трапляў пад кулямётны абстрэл працаўніка і бамбёжкі нямецкай авіяцыі. Пад Пілай, ужо на тэрыторыі Польшчы, рэдакцыя і друкарня аказалася ў акружэнні. На шчасце, пасля крывавага бою неяк прарваліся да сваіх. Але 7 мая 1945 года нямецкі панцэрфауст трапіў у машыну і цяжка параненаму М. Федаровічу давялося праляжаць звыш трох месяцаў у шпіталі ў Катавіцах.

Нястрымная прага хутчэй вярнуцца ў родны дом, абняць сваіх блізкіх не дазволіла яму, як след, залячыць раны. Як толькі змог ён устаць на ногі, адразу падаўся ў Бельск. Вяртанне ж было і радаснае і сумнае: не было ўжо бацькі, два старэйшыя браты не вярнуліся з фронту, у часе вайны згарэў бацькоўскі дом.

На пустым загонцу пад Бельскам былы франтавік, з усё адкрываючыміся ранамі, згарадзаваў неяк домік-хлявушок і пачаў новае жыццё. Утрымаць сябе і сям'ю з лапіны зямлі было немагчыма. Пайшоў М. Федаровіч працаваць інструктарам у ГС, а затым у прэзідыум ПРН у Бельску Падляшскім. Працуе ён і цяпер у аддзеле камунікацыі ППРН, сочыць за адпаведным тэхнічным станам машын у павеце і належнай працай шафёраў. Добра ведаюць і шануюць былога вадзіцеля з франтавых дарог шафёры Бельшчыны.

Але не толькі прафесіянальная праца займае М. Федаровіча. На працягу шасці год (1965—1971) ён быў старшынёй бацькоўскага камітэта пры Бельскім беларускім ліцэі. Кожную сваю вольную хвіліну прысвячаў гэтай школе, арганізоўваў грамадскія чыны бацькоў пры розных працах у ліцэі і сам ахвярна працаваў, так што бацькоўскі камітэт заўсёды быў надзейнай падпорай і памочнікам у выхаваўчай працы школы. Не спыніў М. Федаровіч сваёй грамадскай працы сакратара ў бельскім сельскагаспадарчым гуртку і ў розных камісіях мясцовага ГС-у.

Цяпер у новым сучасным мураваным доме Федаровічаў на вуліцы Дубічы ў Бельску цішыня. Дачка і абодва сыны закончылі Бельскі беларускі ліцэй і вучацца ў вышэйшых школах або ўжо працуюць. Жонка Федаровіча даглядае ўраджаю ў агародзе і тупае пры невялікай гаспадарцы.
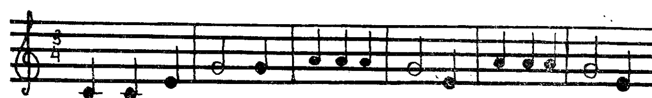
Сам Федаровіч толькі што вярнуўся з працы, і мы ўтрох заглыбіліся ва ўспамінах. На стале паяўляюцца старыя пісьмы, пацёртыя ў салдацкіх кішэнях розныя спраўкі, дыпломы з падзякай, дзяржаўныя адзначэнні: „Медаль перамогі і свабоды“, „Адзнака Грунвальду“, „Медаль за ўдзел у баях пад Берлінам“, „Заслужанаму на полю славы“, „Сярэбраны Крыж Заслугі“. Многа іх, але не менш, чым ахвярнасці і самааддання на **нялёгкім жыццёвым шляху** ў гэтага заслужанага салдата 3-пад Леніна.
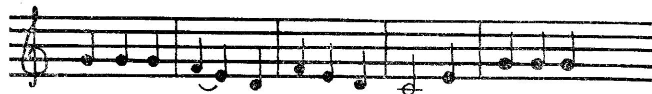
Кіраваўся ж ён у сваім жыцці службай радзіме, ахвярнай працай для грамадства і любоўю да сваіх родных мясцін.

Мікалай Гайдук
Фота **Р. Сянько**

Ф·А·Л·Ь·К·Л·О·Р

СЯМЕЙНАЯ







Ой, маті сынка то й ожэніла, то й ожэніла,
А нэвістоньку то й нэўзлюбіла,
А нэвістоньку то й нэўзлюбіла.
Послала сынка поле ораті, поле ораті,
А нэвістоньку — хустонькі праті,
А нэвістоньку — хустонькі праті.
Ой, прала, прала, пэрэбірала, пэрэбірала
Іе матуля нэ сподобала,
Іе матуля нэ сподобала.
Ой, прыйшоў сынок з поля ораня, з поля ораня,
А нэвістонька хустонькі спрала,
А нэвістонька хустонькі спрала.
Посаділа сынка то й за століком, то й за століком,
А нэвістоньку то й коло пэчы,
А нэвістоньку то й коло пэчы.
Дала сынкові міед-віно піті, міед-віно піті,
А нэвістоньці — то й чэмэрыці,
А нэвістоньці — то й чэмэрыці.
Ой, пілі, пілі, поўпівалісе, —
Одно на друге посхілялісе,
Одно на друге посхілялісе.
— Ой, Божэ, Божэ, што я зробіла, што я зробіла?!
Я своє дієті то й потрутіла!
Я своє дієті то й потрутіла!

Ад Анны Стахвіюк, 1924 года нараджэння, вёска Трасцянка Гайнаўскага павету, запісаў 2 жніўня 1973 года Мікалай Гайдук. Нотны запіс з магнетафоннай стужкі зрабіла Людміла Панько.

ЛІСТ 3 Задрыпанкі

І МЫ НЕ ЛЫКАМ ШЫТЫ

Калі маю Гапку, нягледзячы на яўны канфуз на вядомым ужо вам юбілеі, зноў паслалі ў Беласток, значыць не страціла яна рэпутацыі. І лішнімі былі нашы хваляванні. І дарма мы так спешна драпалі з той гасціны. Праўда, на Цэнтральныя дажынкі Гапка не пасахала, але і адбор на іх быў надта строгі. Затое на сельскагаспадарчую выстаўку, калі ласка, ветліва просім.

І так мы тут. Праз парадны ўваход ідзем па стрэлках, каб не прамінуць нічога. Нават Гапка адстала ад начальства і не можа ўдосталь наўзірацца на пародзісты, казачна-белы курыны род і не менш прадстаўнічую гусіную камарылю.

А карціны ўсё цікавейшыя: пацукападобныя норкі: шэрыя, белыя, плаціновыя і — самы шык — чорныя („Стандарт“); гладкія, як бабры, нутрыі; вёрткія, як мышкі, шыншылы і цудоўныя галубыя лісы.

— Вось задрыпанцаў сюды, — кажа Гапка, — можа б і наша вёска ашыншылілася.

Чаму не, усё, што на выстаўцы, выгадавана ж не за гарамі, а ў нас, на Беласточчыне.

Каля стаянкі быдла зацікаўленні наведвальнікаў раздвойваюцца: гарадскія гуртуюцца ля сланаватых (амаль стопудовых!), белых быкоў, а вясковыя людзі аддаюць перавагу нашай будучыні — сярэдняга росту чорна-белым кароўкам. Гапка нават прапіхнулася да загароды і дабілася ў абслугоўваючага персаналу (той якраз даіў экспанаты) свежага малачка.

На маё пытанне, ці смакаваў сырадой, Гапка адказала:

— Энцэбэ!

Значыць, і кароўкі ёй спадабаліся.

Паколькі Гапка — дзеяч культуры, не маглі мы прамінуць і эстрады. Быў дзень паўднёва-ўсходніх паветаў і на эстрадзе выступалі мастацкія калектывы гэтага кутка Беласточчыны. Згадзіліся мы з Гапкай: найбольш удала выступіла Саколка. Але калі дайшло да конкурсу сельскагаспадарчых ведаў, дык прадстаўнік гэтага павету не адважыўся выйсці на эстраду. Нарабіў у портки, відаць, і гайнаўскі чэмпіён, бо колькі яго не выклікалі, таксама не з'явіўся. Давялося дакамплектоўваць змагароў добраахвотнікамі. Рашучасць праявілі хлопцы з Бельшчыны і занялі вакантныя месцы. І адказвалі паспяхова. Гапка нават шкадавала, што сама не ўступіла ў спаборніцтва: пытанні, аказалася, не былі такія страшныя.

Але цалкавітую зайздрасць убачыў я ў Гапкавых вачах, калі ішлі мы Алеяй заслужаных гаспадароў. Героі глядзелі на нас з вышыні вялікіх, прыгожа аформленых партрэтаў і інтрыгавалі. Вядома, прыемна было б убачыць тут і свой партрэцік, але для таго, каб збылася прага, самой ахвоты — мала. А можа ў гэты момант Гапка прымала абавязацельства зварухнуць задрыпанскую глухамань і выбіцца ў ваяводскія героі? Усё магчымае. Выстаўка паказала ж, што і мы не лыкам шыты! **Ваш Даніла**

(Працяг са стар. 3)

БЕЛАРУСКІЯ КНІГІ

Кузьма Чорны больш нам вядомы як класік беларускага рамана. Яго багатая публіцыстычная дзейнасць незаслужана заставалася ў цені, а яна не менш цікавая і цэнная, чым яго ўласная літаратурная творчасць. Р. В. Булацкі і І. І. Сачанка ў гэтым даследаванні якраз аналізуюць творчасць К. Чорнага — публіцыста. Кніга выйшла ў цыкле „Беларускія публіцысты“.

Кнігарня імпартных выданняў у Беластоку ахвотна высылае кнігі за паштовым залічэннем (з далучэннем рахунку, калі гэтага патрабуе пакупнік). Зацікаўленыя кіруйце па адрасу: „Dom Książki“, Białystok, ul. Kilińskiego 10.

(мг)

КАМІСІЯ НАЦЫЯНАЛЬНАЙ АДУКАЦЫІ

1773—1973

Польскі сейм пастанавай ад 14 кастрычніка 1773 года стварыў спецыяльную дзяржаўную камісію, якой даручыў справы, звязаныя з адукацыяй маладога пакалення ў краіне. Такім чынам у Польшчы паўстала першае і доўгі час адзінае ў Еўропе тагачаснае міністэрства асветы і выхавання — Камісія нацыянальнай адукацыі.

Была яна вынікам гаспадарчых і палітычных перамен, што пасля амаль 150 год застою і адсталасці наступілі ў Польшчы ў другой палавіне XVIII стагоддзя. Іменна тады паўстаюць тут прыгонныя і мяшчанскія мануфактуры, ажыўляецца ўнутраны гандаль, павялічваецца экспарт збожжа, некаторыя памешчыкі замест прыгоннай працы сялян прымяняюць ападатакаванне сваіх падданых. Наступае таксама бурлівае развіццё польскай навукі, літаратуры і мастацтва, што ўвайшло ў гісторыю пад імем Асветніцтва. Яго ўславілі такія выдатныя пастаці, як Г. Калонтай, С. Сташыц, Ш. Канарскі, С. Б. Ліндэ, К. Клюк, І. Красіцкі, В. Багуслаўскі, браты Снядэцкія і многа іншых. Аўтары шматлікіх публікацый дамагаліся ўзмацнення каралеўскай улады, павелічэння ўзброеных сіл, спраўнай дзяржаўнай адміністрацыі і далёка ідучых рэформ усіх іншых галін жыцця краіны, у тым ліку таксама карэнных змен у адукацыі маладога пакалення, а перш за ўсё адмежавання яе ад царквы і ліквідацыі схаластычных метадаў навучання. Калі ў 1773 годзе папа Клімент XIV распусціў закон езуітаў, які ў Польшчы кіраваў пераважаючай большасцю школ, сейм не толькі стварае Камісію нацыянальнай адукацыі, але і перадае ёй даходы з пасляезуіцкіх маёнткаў на патрэбы школьніцтва. Гэта стварыла хоць і не вялікую, але ўсё ж трывалую матэрыяльную базу для асветы ў тагачаснай Рэчы Паспалітай.

Камісія, у склад якой увайшлі, між іншым, такія выдатныя тагачасныя дзеячы, як Я. Хрэбтовіч, І. Патоцкі, А. Чартарыскі, А. Замойскі, апрацавала новую сетку школьніцтва ў краіне, падрыхтавала прагрэсіўную праграму навучання і ў 1775 годзе стварыла Таварыства элементарных кніг, ставячы перад ім заданне напісання школьных падручнікаў.

На чале школьніцтва ў Польшчы (Кароне) стаў Кракаўскі універсітэт, яму падлягалі аддзяловыя (ваяводскія) школы, гэтым жа былі падпарадкаваны пададдзяловыя, якія ў сваю чаргу апекаваліся парафіяльнымі (сельскімі і маламестачковымі) школамі. Такая ж арганізацыя школьніцтва была і ў Вялікім княстве Літоўскім, узначальваў яе Віленскі універсітэт. Гэтая сетка была вельмі спраўнай і не стварала непатрэбных парогаў унутры школьнай сістэмы.

Праграма навучання ставіла перад школьніцтвам задачу выхавання ўсебакова адукаваных грамадзян, спалучэння вучобы з жыццём і практычнага прымянення атрыманых ведаў. У навучанні лацінская мова страціла ранейшае вядучае месца на карысць польскай мовы, геаграфіі, гісторыі, матэматыкі, прыродазнаўчых навук, фізічнай культуры, свецкага маральнага і грамадзянскага выхавання. Навука рэлігіі была выведзена са школ.

Таварыства элементарных кніг падрыхтавала і выдала 24 падручнікі, у тым ліку такія, як „Граматыка польскай мовы" А. Капчынскага, „Арыфметыка для нацыянальных школ" Л. Люілера, „Уводзіны да фізікі" Губэ, „Буквар для парафіяльных школ" і шэраг іншых. Гэтыя выданні былі напісаны даступна і ясна.

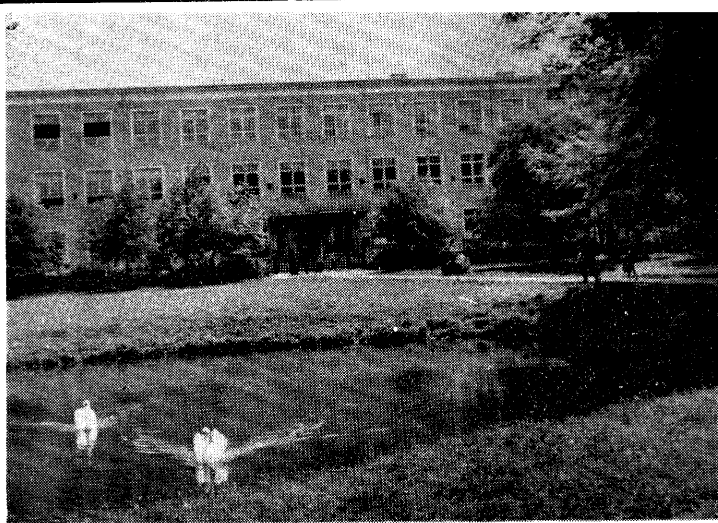
Камісія нацыянальнай адукацыі клапацілася таксама аб падрыхтоўцы настаўніцкіх кадраў і дала пачатак настаўніцтву як асобнай прафесіі.

На тэрыторыі Беласточчыны працавалі дзве пададдзяловыя школы — у Драгічыне і Беластоку і звыш 50 парафіяльных. Высокім узроўнем навучання славілася беластоцкая школа, у якой вучыўся, а потым вучыў Варфаламей Дзяконскі — аўтар некалькіх прац па сельскай гаспадарцы і агародніцтву. Славу ёй прынёс таксама выхаванак, а затым настаўнік Ігнат Анацэвіч, які пасля 20-гадовых даследаванняў напісаў працу „Погляд на першабытную гісторыю Літвы". Шмат выдатных людзей выхавала драгічынская школа. У ёй вучыліся вядомы паэт, публіцыст і тэарэтык літаратуры Францішак Дмахоўскі, даследчык моваў і архівіст Валянцін Маеўскі, заснавальнік школьніцтва для дзяцей-калек Якуб Фалькоўскі. Беларускі славіст і арыенталіст Міхал Баброўскі вучыўся ў парафіяльнай школцы ў Кляшчэлях, потым у Драгічыне і Беластоку, а затым вылучаўся здольнасцямі і працавітасцю ў Віленскім універсітэце.

Праца школьніцтва, падпарадкаванага Камісіі нацыянальнай адукацыі, адбывалася ў цяжкіх грамадскіх умовах. Не хапала сродкаў на ўтрыманне школ, адсталая шляхта пасылала дзяцей на навуку ў школы, якія вялі розныя манаскія законы. Не хапала таксама добра падрыхтаваных настаўніцкіх кадраў і адпаведнай колькасці падручнікаў і дапаможнікаў.

Камісія нацыянальнай адукацыі закончыла сваю дзейнасць у 1794 годзе. І хоць яе працы ў асноўным абмяжоўваліся да адукацыі шляхецкай моладзі і дзецям сялян і гарадской беднаты яна не здолела адвесці належнай увагі, усё ж унесла вялікі ўклад у развіццё новага, свецкага выхавання і ў свой час была для іншых народаў і дзяржаў узорам і прыкладам.

Мікалай Гайдук



Беларускі агульнаадукацыйны ліцэй імя Браніслава Тарашкевіча ў Бельску.
Фота Я. Цялушэцкага.

Куток практычных ведаў



ВЕТРАНАЯ ВОСПА

Якраз восенню і зімою дзеці найчасцей хварэюць ветраной воспай. Наогул, гэта хвароба не вельмі цяжкая, не дае ніякіх камплікацый і дае трывалую адпорнасць на гэту хваробу. Ветраная воспа аднак не з'яўляецца хваробай, на якую можна не звяртаць увагі. Тым больш, што часта суправаджае яе высокая тэмпература, а высыпка бывае часам даволі значная.

Спачатку ў хворага ветраной воспай на целе паяўляюцца грудкі моцна чырвонага колеру, якія досыць хутка ўтвараюць белыя пузыркі з белаватай вадкасцю. Вадкасць гэтая праз 2—3 дні становіцца мутнай і лопаецца, робяцца струпы.

Як даглядаць дзіця, хворае ветраной воспай? Перш за ўсё так, як і пры кожнай іншай хваробе. Трэба пакінуць дзіця ў спакоі, даваць яму шмат піць (сокі, кампоты), а пасля па меры апетыту дзіцяці добра яго карміць і сачыць, каб штодзень адбывалася правільнае апаражненне.

Высыпка пры ветраной воспе вельмі свярбіць. Таму неабходна лагодзіць свярбенне. Асабліва моцна свярбяць струпы ў вельмі цёплым пакоі, і таму нельга перагравваць памяшкання і накрываць дзіця трэба лёгкай коўдрай.

У перыяд высыпкі нельга дзіцяці купаць. Трэба таксама сачыць, каб дзіця не раздрапвала пузыркоў ці струпоў, паколькі можа быць заражэнне крыві, а найчасцей паяўляюцца гнойныя балячкі. Струпы перад заражэннем ахоўваем 1-працэнтным растворам фіялету гарычкі, хвораму дзіцяці абразаем пазногці, а малым шыем мяккія рукавічкі без пальцаў з фланелі.

Выкупаць хворае дзіця можна толькі тады, калі ўсе пузыркі прысохнуць. Купаючы дзіця першы раз, неабходна дадаць у ваду марганцоўкі, так каб вада была светларужовая. У гэтым растворы неабходна пакінуць дзіця на некалькі мінут, але не трэба мыць ім цела. Крышталікі марганцоўкі распускаюцца ў асобным посудзе і раствор уліваецца ў ванну.

Дзіця, хворае ветраной воспай, павінна знаходзіцца дома аж да таго моманту, калі ўсе струпкі адпадуць.

Ветраная воспа — хвароба вельмі заразная. Хворы заражае асяроддзе на працягу аднаго-двух дзён перад паяўленнем высыпкі і аж да моманту канчатковага высыхання струпкоў. Як толькі дзіця паправіцца, трэба дакладна праветрыць пасцель і пакой, дзе знаходзілася дзіця, каб знішчыць заразкі.

Ветраной воспай найчасцей хварэюць дзеці да дзесяці год. Паколькі хвароба гэта вельмі заразная, то ізаляцыя хворага дзіцяці ад іншых дзяцей у гэтай кватэры нічога не дасць, трэба аднак старацца ізаляваць яго ад дзяцей, якія не жывуць разам, каб не распаўсюджваць хваробы.

Эскулап

Д. МАРОЗАЎ

КРАХ АПЕРАЦЫІ



А ў гэты час маёр Мельнічэнка з малодшым лейтэнантам Чэрнікавым і старшыной Лабанавым пад'ехалі ўжо да хутара, дзе хаваўся Скляны са сваёй рацыяй. Паставіўшы машыну перад хатай, яны ўвайшлі ў двор.

— У хаце, напэўна, нікога няма, — сказаў лейтэнант, — няма чаго нават заходзіць.

— А дзе ж гаспадыня? — пацікавіўся Лабанаў, заглядваючы ў дзверы.

— Яны ўзялі яе з сабой. Гэта ж яна звярталася да мяне. Трэба перахапіць радыста ў пячоры.

Прабіраючыся скрозь кусты, яны накіраваліся да таго месца, дзе яшчэ раніцай знаходзіўся лагер групы, пакінуўшы ля машыны вадзіцеля. Усе яны добра ведалі гэтыя месцы. Яшчэ перад вайной тут была пагранзона той самай заставы, якой камандаваў тады яшчэ старшы лейтэнант Мельнічэнка.

Нарэшце, старшына Лабанаў, які ішоў наперадзе, даў знак спыніцца.

— Вунь за тымі кустамі тая самая пячора, таварыш маёр. Гэта я як цяпер помню, — сказаў старшына.

— Тады так, — маёр перадаў сваю плашч-палатку старшыне, — абыходзь зверху, а мы з малодшым лейтэнантам пойдзем прама. Мы яго выклічам, тут і возьмем. Толькі ўлічыце, таварыш, браць трэба жывым, каб нічога не паспеў. Зразумела?

Бясшумна рассоўваючы кусты, старшына папоўз управа. Крыху пачакаўшы, гэтак жа нячутна ўперад рушылі маёр і малодшы лейтэнант. За кустамі была відаць цёмная дзірка пячоры.

— Давай, — маёр крануў за плячо малодшага лейтэнанта. Чэрнікаў застагнаў так пераканаўча, што маёр уздрыгнуў і з трывогай паглядзеў на таварыша. Малодшы лейтэнант усміхнуўся і застагнаў яшчэ раз так, быццам жыць яму засталося паўмінуты. Кусты ля ўваходу ў пячору заварушыліся. На пляцоўцы з'явілася сагнутая фігура Скляногa з аўтаматам, прыціснутым да жывата.

— Хто тут? — дрыжачым ад спалоху голасам спытаў ён. — Хто тут? Страляць буду!

Ён не паспеў яшчэ закончыць апошнюю фразу, як зверху, разгарнуўшы ў паветры плашч-палатку, на яго скокнуў старшына Лабанаў.

У тую ж секунду маёр, які выскачыў з кустоў, адкінуў убок выбіты з рук радыста аўтамат. Чэрнікаў кінуўся ў пячору.

Аглушаны раптоўным ударам, Скляны ляжаў ніц.

— Ці не ўдарыў ты яго, старшына? — спытаў маёр. Яны ўдвух перавярнулі Скляногa. Твар яго быў бледны. Ён, быццам рыба, выцягнутая на бераг, лавіў ротам паветра.

— Жывы, нягоднік, — канстатаваў Лабанаў.

Малодшы лейтэнант вынес з пячоры рацыю, запакаваную ў ранец.

— Тут усё ў парадку, — сказаў ён, — яшчэ не паспелі разгарнуць.

— Калі чарговы сеанс сувязі? — спытаў маёр.

Скляны падняў на яго неразумеючыя вочы. Маёр паўтарыў пытанне. Радыст маўчаў.

— Звар'яцеў крыху, — зазначыў Лабанаў, — у мяне ж без малога шэсць пудоў будзе. — Ён прыўзняў Скляногa, прыхіліўшы спіной да дрэва.

— Ну, давай, давай, — звярнуўся да дыверсанта ён, — „не ферштэеш" ці што? Няма калі тут з табой!

— Рус, рускі я, — раптам выдыхнуў Скляны. — Рускі, — і дадаў паспешліва: „Вечарам сувязь у дваццаць адну гадзіну. Грамадзяне, усё скажу, толькі..." Здранцвенне яго прарвалася раптам слязьмі.

Чэкісты цярпліва чакалі. Нарэшце, Скляны змоўк, шмыгаючы носам і выціраючыся рукавом.

Радыст пакорліва ўстаў. Сотні разоў за апошнія гады ў страшэнных сваіх снах ён бачыў гэты момант. У сваім уяўленні ён уцякаў, адстрэльваўся, гінуў... Але ўсё адбылося значна прасцей. Хістаючыся, ён рушыў уперад. Як жа гэта? На секунду мільганула думка: „А можа і гэтыя з абвера, правяраюць?" Але, зірнуўшы на афіцэраў, што суправаджалі яго, на выраз твараў, на выцвілай форме, па нейкіх яшчэ ледзь улоўных прыкметах Скляны зразумеў — гэтыя сапраўдныя.

...Якое ж было здзіўленне чэкістаў, калі, падышоўшы да хаты, яны не знайшлі сваёй машыны. Ля самага парога яны наткнуліся на распасцёртае цела сержанта-шафёра. Чэрнікаў і Лабанаў схіліліся над ім. Сержант быў мёртвы, ён атрымаў смяротны удар чымсьці цяжкім у патыліцу.

— Хто гэта зрабіў? — сурова спытаў маёр у Скляногa.

Мікола ўпаў на калені:

— Я не вінаваты, пан маёр, клянуся богам. Гэта, напэўна, лейтэнант Радэншток — ён заставаўся на хутары для сувязі.

...Радэншток гнаў машыну на гранічнай хуткасці. „Казёл" падскокваў па выбоінах. У галаве дыверсанта ўжо склаўся план дзеянняў у адказ. Калі Радэншток убачыў, як пад'язджае да хутара машына з савецкімі афіцэрамі, ён падумаў, што гэта выпадковасць, і затаіўся на вышках.

Аднак, пачуўшы словы маёра аб пячоры і аб тым, што да яго „звярталася гаспадыня", Радэншток зразумеў іх пасвойму. Страляць ён пабаяўся і вырашыў дзейнічаць асцярожна.

Спусціўшыся з вышак, ён пачакаў, пакуль вадзіцель выйшаў з машыны, і, падкраўшыся да яго ззаду, ударыў разгубленага сержанта прыкладам аўтамата па галаве. Цяпер — хутка нагнаць калону! Узяць з сабой камандны састаў групы — і да фронту. Можна было б, вядома, уцякаць і аднаму, але Радэншток вырашыў, што ўдвух ці ўтрох будзе больш надзейна.

(Працяг будзе)

ТРЫБУНА чытачоў

У вялікай бельскай сям'і

Загарэлыя, добра адпачыўшыя, прыйшлі вучні ў пахнучыя яшчэ свежай фарбай сцены сваіх школ, каб сесці за парты і з новай энергіяй узяцца за работу. Зноў зайгралі галасамі школьныя панадворкі і калідоры.

Вельмі ўрачыстым быў пачатак гэтага школьнага года ў Бельскім беларускім ліцэі. Ужо а восьмай гадзіне раніцы запоўніўся фізкультурны зал. Шум, гоман... Кожны хацеў пагаварыць з сябрам, падзяліцца ўражаннямі з канікул.

У дзевяць гадзін нацыянальным гімнам распачалася ўрачыстасць. Усе з увагай слухалі прамову міністра асветы і выхавання Е. Куберскага. Пасля гэтага выступіў наш дырэктар мгр Аляксей Карпюк. Цёплыя словы, заклік да вучобы: „Добры старт — лепшы фініш“.

Дырэктар школы прывітаў новых выкладчыкаў і падзякаваў тым, якія адышлі са школы. Усе, стоячы ў цішы, аддалі пашану памяці нашага прафесара мгр Пятра Анапюка, які памёр 20 ліпеня г.г.

У гэтым годзе сям'я вучняў бельскага ліцэя павялічылася да 450 чалавек. Прыйшлі два новыя прафесары: Мікалай Сцепанюк і настаўніца беларускай мовы Вера Рышчук. Пасля афіцыяльнай часткі ўсе вучні ў сваіх класах-кабінетах разам з педагогамі абмеркавалі план працы ў новым школьным годзе.

Скажам смела нашым настаўнікам: адказна выканаем пастаўленыя заданні, не падвядзем Вас! І трэба сказаць яшчэ: у новым годзе не будзем змагацца за тройкі, але выдамо барацьбу чацвёркам. Будзем так вучыцца, каб як найбольш было ў нас пяцёрак.

Яўген Семянюк
Бельскі беларускі ліцэй

Людзям на радасць

Памалу заціраецца розніца ва ўмовах жыцця на вёсцы і ў горадзе. Добра спрыяе гэтаму кіраўніцтва ПГР у Валілах. Хочучы мець добрых працаўнікоў, трэба ім даць добрыя кватэры, разважала яно. Падумала і зрабіла. Вось два новенькія блокі ўжо амаль пад дахам. У кожным па 8 кватэр. Кватэры — па два пакоі з кухняй. Тут і вада, і цэнтральнае ацяпленне. Нават газ з балонаў уводзіць ПГР на свой кошт.

Яшчэ ў гэтым годзе 16 сем'яў будзе святкаваць наваселле. Гэтым людзям ПГР будзе ўжо домам. Яны напэўна не будуць спяшацца змяніць месца працы.

Ларс

Непадалёк Гайнаўкі

Не аднаму з вас давялося пабываць у Гайнаўцы на вуліцы Дольнай. Гэта добра. Але ці вы задумаліся, куды яна вядзе? Ну, дык паслухайце. Адразу, дзе канец вуліцы Дольнай, пачынаецца новая жвіровая дарога. Ідзе яна ў вёску Бельшчызну, якая налічвае ўсяго васемнаццаць сем'яў. Здавалася б, што ж тут можа быць цікавага? Аднак, не! У вёску Бельшчызну ўжо вельмі даўно, гэта значыць за памяці нашых бацькоў, была ўведзена электрычнасць. Сёння не адзін селянін мае там свой уласны тэлевізар і ўсе другія найбольш патрэбныя рэчы для жыцця. Мала таго, у апошні час у Бельшчызне была пабудавана гідрабудоўля. Таму ўжо хутка кожны жыхар вёсачкі, калі захоча, будзе мець дома ўласную ваду з крана.

Валя Аніщчук
Гайнаўскі беларускі ліцэй

Партыйны чын

На вераснёвым пасяджэнні гміннага камітэта ПАРП у Шудзялаве на парадку дня стаяла справа арганізавання партыйнага чыну ў гміне. Было прынята рашэнне, што 30 верасня ўсе члены партыі будуць удзельнічаць у чыне.

Работы ў рамах чыну вяліся ў нас пры будове цэнтра здароўя ў Шудзялаве. Мы капалі равы, закладалі фундаменты для будучага будынка цэнтра.

На тэрыторыі гміны Шудзялава ёсць 108 членаў партыі. 54 асобы працавалі да абеда, а 54 — пасля абеда.

На ўспомненым пасяджэнні пастаноўлена было таксама, каб да 30.IX. аплаціць усе складчыны, чаго мы і дабіліся.

А. С., Слоя

Вы ведаеце, што...

...якраз не англічане, а жыхары Ірландыі п'юць найбольш чаю. Кава аднак з'яўляецца любімым напіткам шведаў. Тут на аднаго жыхара прыпадае 12 кілаграмаў кавы ў год. У Егіпце і Турцыі, дзе каву п'юць „па-турэцку“ ў маленькіх кубачках, спажыццё яе на адну асобу ў год з'яўляецца найменшым у свеце — 140 грамаў.

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Адказвае ГС „Самапомач Хлопска“ ў Бельску Падляшскім.

W odpowiedzi na krytykę prasową „Niwy” nr 31/910 z dnia 25.VIII.1973 r. oraz pismo Wasze w powyższej sprawie z dnia 6.09.73 r. dotyczące złego zaopatrzenia sklepu w pieczywo we wsi Ploski, Zarząd Gminnej Spółdzielni „Sam. Chłop.” w Bielsku Podlaskim niniejszym wyjaśnia.

W wyniku przeprowadzonej kontroli zostało ustalone, że sklep we wsi Ploski chleb otrzymywał zgodnie z zamówieniami, natomiast jeśli chodzi o bułki, to ze względu na ograniczone możliwości produkcyjne w okresie letnim nie mogliśmy pokryć całkowitego zapotrzebowania.

Jak wyjaśnił nam kierownik sklepu, zdarzały się wypadki nie pełnego pokrycia zapotrzebowania nie tylko na bułki, ale brakowało również i chleba. Winę za ten stan rzeczy ponosi kierownik sklepu, gdyż kierownik piekarni otrzymał polecenie, aby w okresie letnim ograniczył producję bułek na korzyść chleba i produkował go w takich ilościach, aby każdy sklep otrzymał zamówioną ilość, w związku z czym nie mieliśmy żadnych skarg z terenu na brak w sklepach chleba.

W związku z powyższym polecono kierownikowi sklepu, aby składał zamówienia na większe ilości, które by w pełni pokryły zapotrzebowanie mieszkańców wsi.

Polecono również kierownikowi sekcji d/s handlu, aby otoczył większą opieką sklep we wsi Ploski ze względu na to, że pracuje tam młoda obsługa nie posiadająca żadnego doświadczenia, zatr. 1.VI.1973 r.

Jeśli chodzi o ogólny stan zaopatrzenia, to nie możemy się zgodzić z tym, że w sklepie było zupełnie pusto.

Nie możemy zgodzić się, że sklep nie posiadał w ogóle drożdży. Co się tyczy braku drożdży świeżych, to nie zawsze one były w sklepie, jednak cały czas na stanie sklepu były drożdże suszone, które ze względu na już krótki okres przydatności do spożycia w dniu 11.09.73 r. w ilości 36 opakowań 50 gram zostały przecenione dla szybszego ich upłynnienia, natomiast o ogólnym stanie zaopatrzenia świadczy fakt przekroczenia planu obrotu o 5,5 proc. w m-cu sierpniu.

Do powyższego należy dodać, że w okresie nasilonych prac polowych w spółdzielni naszej znajduje się specjalnie rezerwowany samochód dostawczy do interwencyjnych dowozów artykułów spożywczych i napoi chłodzących.

W związku z tym wszelkie braki towarowe, które występują między regularnymi dostawami są uzupełniane na bieżąco.

Jednak zaistniały fakt braku pieczywa w sklepie we wsi Ploski jest faktem oczywistym.

Dlatego też tą drogą serdecznie przepraszamy mieszkańców wsi Ploski oraz przyrzekamy, że dołożymy wszelkich starań, aby sklep był systematycznie zaopatrywany w niezbędne artykuły.

Падпісана:

Праўленне — **А. Кірылюк, Я. Хіліманюк**

НЯСЛАЎНАЯ ХРОНІКА

■ У будынках Мікалая Кананюка ў вёсцы Трывежа, Гайнаўскага павету ўзнік пажар. Згарэлі 2 дамы.

■ Пажар быў і ў Бацiках Бліжэйшых у Сямяціцкім павеце. Згарэлі там 2 клуні са збожжам і хлеў Пятра Мудэля і клуня са збожжам Уладзіміра Гладыша с. Якава.

■ На дарозе каля вёскі Курашава ў Гайнаўскім павеце 22-гадовы матацыкліст стукнуўся з фурманкай. Матацыкліст, моцна паранены, памёр у бальніцы.

■ А ў вёсцы Грымячкі ў Дуброўскім павеце шафёр наехаў „Варшавай“ на выбегшую на дарогу 8-гадовую дзяўчынку, якую адвезлі ў бальніцу, цяжка параненую.

Наша ПОШТА

Ян Анацік, Бельскі беларускі ліцэй. Запозна ўжо на друк „Успаміну са слязьмі“. Мо б вы ўзяліся за іншыя тэмы — пажадана, таксама інфармацыі.

Міхась Шаховіч. Верш з часам надрукуем.

Валянціна Анішчук, Гайнаўскі беларускі ліцэй. Здымка выкарыстаць не ўдалося — слабы кантраст. Звернем.

Несцер Перавой. Дзякуем за інфармацыі. Пра двух людзей, вялікага і малога, трэба было б перапрацаваць у іншым тоне.

Уладзімір Гуралеўскі, Рыбалы; **Мікола Краўчук,** Патока; **Павел Гутнік,** Міхалоўскі ліцэй. Дзякуем за інфармацыі, надрукуем; чакаем наступных.

ПАРНАСІК

Чытальніцкая літсуполка на негарантаваных паях

РАСКАЗАЎ Я Ў ВАЛІЛАХ

Я радзіўся ў Валілах
Недалёка Гарадка.
Бацькі мае былі ў сілах
Вучыць мяне на пастушка.

Зямлі благое, і той мала
Бацькі мае мелі.
Госцем у хаце было сала,
Хлеба мала елі.

І гадалі-думалі,
Як нам далей жыць.
Усё што мелі прадалі
І за мора давай плыць.

А прыплыўшы да Буйнэсу,
Мы пачулі навіну:
Трэба ехаць нам да лесу,
Дзе карчуюць цаліну.

Там усё іголкі мае,
Нібы звярок дзікаабраз,
Папугаяў велька зграя
І саранча — бяда для нас.

Ядавітыя ёсць жабы,
І станогі-павукі,
Скарпіёны, нібы крабы,
І ўсялякія жукі.

Усё, што я вам напісаў,
Прашу, дайце веры.
Сам я Чака карчаваў,
І бачыў дзіва-зверы.

Усё мною перажыта —
Апісаць не ў сілах.
А што бачыў, не забыта,
Расказаў ў Валілах.

Язэп Грыцук (Валошка)
Ташкент

ПАН ПРАФЕСАР І МЫ

Пан прафесар добры пан,
Не паставіць двоек нам,
Скажа ён: усе ўрокі знайце —
І пяцёркі палучайце.

Сёння прыйшоў вясёлы ў клас
І пачаў пытаць нас.
Мы ўсё добра адказалі
І прыгожа заспявалі.

А за гэта пан прафесар
Ставіць ў дзённік пяць ды пяць.
А чаму? — пытайцеся.
Я скажу: ён любіць нас!

Люцына Асташэўская
Бельскі беларускі ліцэй

Сардэчныя ТАЙНЫ

Дарагое „Сэрцайка“!

Мне 32 гады. Жыву я на вёсцы разам з маці. Бацька памёр, калі я быў яшчэ малы. Маем даволі вялікую і добрую гаспадарку. Толькі рук да працы бракуе. Маці часта хварэе, так што нярэдка прыходзіцца мне не толькі працаваць у полі, але і хатняй работай займацца. Асабліва цяжка летам, калі трэба ўпору ўсё з поля сабраць. Як кажуць, „Адзін у полі не ваяка“. Але і зімой, у доўгія вечары, нудна аднаму ў хаце. У вёску не заўсёды хочацца ісці, бо жывем мы на калёніі, далекавата ад вёскі, ды і гады ўжо не тыя, што калісьці, калі толькі чакаў аказіі, каб шмыгнуць з хаты. Ужо я не малады і пара б жаніцца. Але і з гэтай справай не так лёгка. Праўда, маю дзяўчыну Галю з суседняй вёскі, з якой хаджу ўжо два гады. Яна маладая — 20 гадоў. Яна і пайшла б за мяне, але што ж, калі не хоча ісці на гаспадарку. Нагаварвае, каб у горад я ішоў працаваць. Там жыццё лягчэйшае. Але я люблю гаспадарку. Прывык да працы на ёй з малых год. Усё мне тут вядомае. А да жыцця ў горадзе я не маю аніякай падрыхтоўкі. Закончыў толькі пачатковую школу, тое ж самае і Галя. Ды і кідаць усё на адну хворую матку, а ісці ў няведамае? Ёсць яшчэ і другая дзяўчына — з нашай вёскі. Яна ўжо старэйшая. Ахвотна выйшла б за мяне замуж, ад людзей я чуў аб гэтым, ды і сам бачу, што стараецца ўсё мне ў вочы ўлезці, калі толькі ў вёсцы паяўлюся. Але, „Сэрцайка“, яна мне не падабаецца, а Галю я вельмі кахаю. І цяпер не ведаю, ці чакаць, мо Галя надумаецца ісці да мяне на гаспадарку, ці ўжо ажаніцца з той некаханай дзяўчынай? Надта абрыдла ўжо жыць аднаму. Што ты, „Сэрцайка“, мне параіш?

Генік з Дуброўшчыны

Генік! Веру, што абрыдла жыццё адзінокае. Тым больш, што ўжо і пара табе жаніцца. Але не раю жаніцца з некаханай дзяўчынай, бо можа яно яшчэ больш абрыднуць, чымсьці адзінокае. Па-мойму, Галя яшчэ маладая і не зусім разумее жыццё. Старайся пераканаць яе, што жыццё ў горадзе без падрыхтоўкі да яго — не такое простае. Вы — людзі маладыя, умеючыя працаваць на зямлі, зможаце паставіць гаспадарку на ногі. Магчымасці перад вамі вялікія. І абы сіла і ахвота да працы, дык зямля вам шчодра адплаціць.

„Сэрцайка“

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Dom wampirów” (ang.), 16—17. „Trzej świadkowie” (czeski), 18—19. „Kłopoty z cnotą” (jugosł.), 20—21.

Чаромуха
„Niedźwiedź i laleczka” (franc.), 16—17. „Anatomia miłości” (polski), 18—19.

Кляшчэлі
„Straszliwe skutki awarii telewizora” (czeski), 16—17. „Śladem czarnowłosej dziewczyny” (jugosławiański), 18—19. „Motyle” (polski), 20—21.

Нараўка
„Nie lubię poniedziałku” (polski), „Staroświecki dramat” (radz.), 17—21.

Нарва
„Oskarżeni o zabójstwo” (radz.), „Brylanty panny Zuzy” (polski), 17—21.

Чыжы
„Woda życia” (radz.), „Nieznany” (polski), 17—21.

Дубічы Царкоўныя
„Rzeczpospolita babska” (polski), „Rok pierwszy” (polski), 17—21.

Арэшкава
„Ktoś za drzwiami” (franc.), „Tajemnica Aleksandra Dumasa” (czeski), 20—21.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Орля
„Grubasek” (rumuński), „Poszukiwany—poszukiwana” (polski), 17—21.

Райск
„Wakacje we czworo” (włoski), „Wrzesień 1939” (polski), 17—21.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Ostatnia gra Karima” (radz.), 20—21.

Міхалова
„Znikający punkt” (USA), 16—17. „Kleopatra” (USA), 18—19. „Michał Waleczny” (rumuński), 20—21.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Шудзялава
„Poślizg” (polski), „Śmierć na zakręcie” (NRD), 17—21.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц
„Wahadło” (USA), 16—17. „Powrót na miejsce wypadku” (jugosł.), 18—19. „Naszyjnik dla mojej ukochanej” (radz.), 20—21.

Мілейчыцы
„Frauleir doktor” (jugosł.), 16—17. „Ja wam pokażę” (NRD), 18—19. „Opętanie” (polski), 20—21.

Ніва

Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego. Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Redaguje Kolegium. Adres Redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Numer przy przesyłkach pocztowych: Redakcja tygodnika „Niwa”, Skr. poczt. 281, 15-950 Białystok. Telefony: Redaktor Naczelny i Sekretarz Redakcji 2-10-33, publicyści 2-32-41 do 45 (centrala). Cena prenumeraty krajowej: rocznie: 28,80 zł, półrocznie: 14,40 zł, kwartalnie: 7,20 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeraty na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Można również wpłaty na prenumeratę indywidualną dokonywać na konto I Oddziału Rejonowego „Ruch” w Białymstoku 150-6-161 NBP I OM Białystok. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Wszystkie instytucje państwowe i społeczne w miastach, zamawiają prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur zamawiają prenumeratę za pośrednictwem Urzędów Pocztowych. Prenumeratę na zagranicę przyjmuje: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto PKO Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 40 proc. Nr indeksu 36911

BZGraf. Nakład 7.577 K-3

ШКОЛА І ЖЫЦЦЁ

Вось вы гаворыце: школа і жыццё, школа і жыццё. Якая, мауляў, паміж імі розніца?

Хочаце ведаць? Вось, калі ласка.

Вучыўся я ў школе, як усе... Ну, крыху разгільдзяем быў. То крэсла зламлю, то шкло ў вокнах паб'ю... Дзіця!.. Настаўніца пытае строга:

— Хто разбіў шкло ў вокнах?

Усе змоўклі, не зварухнуцца.

Я ўстаю і гавару нясмела:

— Я!

Ну, думаю: вось цяпер будзе!

І ўсе думаюць: вось цяпер будзе!

А настаўніца паглядзела на мяне ласкава і гаворыць:

— Малайчына, Нікіцюк! Маеш мужнасць прызнацца...

І ўсё.

Аднойчы прылады ў фізічным кабінеце пакамячыў. Настаўніца пытае строга:

— Хто паламаў прылады?

Усе прытаіліся. Галовы за амперметры схавалі. Я ўстаю і даволі смела гавару:

— Я!

І думаю: што будзе?

І ўсе за амперметрамі таксама думаюць: што будзе?

А настаўніца паглядзела на мяне пяшчотна і гаворыць:

— Малайчына, Нікіцюк. Маеш мужнасць прызнацца...

І ўсё.

Тады я, гэта ўжо, здаецца, у ліцэі было, у спортзале каню ногі падрэзаў і кольцы паадрываў.

— Хто набуяніў? — строга пытае настаўніца.

Усе ў кут збіліся, матамі панакрываліся. А я проста з самага верху каната горда адказваю:

— Я! Хто ж яшчэ?..

Усе пад матамі ляжаць і думаюць: што ж будзе? А я ведаю: нічога не будзе!

І правільна.

Настаўніца галаву задрала і гаворыць так цёпла:

— Малайчына, Нікіцюк! Маеш мужнасць прызнацца...

На гэтым школа канчаецца. Ясна?

Цяпер пра жыццё скажу.

Разбіў я вітрыну ў магазіне... Народу сабралася!

— Хто разбіў? — пытае міліцыянер.

Ну, хто за прылавак схаваўся, хто за касу.

А я гавару даволі нахабна:

— Чаго прыстаў? Ну, я разбіў...

Думаю, зараз і гэты хваліць пачне. Надаела проста...

Міліцыянер гаворыць: „Пройдзем".

Прайшліся мы... і далі мне 15 сутак.

Вось вам жыццё! Так што паміж школай і жыццём дыстанцыя вялікая...

А вы гаворыце, якая розніца...

Аляксандр і Леў Шаргарадскія

— *Зноў вас... голас жаночы.*

НІЎКА

ТЮ

ГУМАР З

РЫЮЦЬ І РЫЮЦЬ

Адзін афіцэр заўсёды клікаў да сябе салдат і патрабаваў, каб яны расказвалі казкі або байкі, пакуль ён не засне. Вось салдаты і вырашылі адбіць у яго гэту схільнасць.

Настала ноч. Кліча афіцэр чарговага апавядальніка. А той і пачынае:

— Вось, ваша благароддзе, жыў сабе адзін вялікі пан. Свіней у яго было багата-багата, а зямлі — яшчэ больш. Ды й пусціў той пан тых свіней на сваю зямлю. А яны і сталі рыцца. Рыюць ды й рыюць, рыюць ды й рыюць... — сказаў салдат і сядзіць моўчкі.

— Ляжаў, ляжаў афіцэр, аж збрыдла. Пытае:

— А далей?

— А далей, ваша благароддзе, таксама рыюць.

— Ды кажы, што ж далей? — абурыўся афіцэр.

— Ды далей жа рыюць, іх жа багата, да раніцы хопіць.

Мінівершы

ДАКОР

Чырвоны Памідор
У адрас яблыка кідаў
дакор:
— Хоць і забраўся ты
высока,
А спееш дужааднабока.

В. Карпечанка

ПАДХАЛІМ

Ён падхалім.
Таму на свеце
Жыве не дрэнна, далібог.
Ён кіне слова і на вецер,
Калі той дзьме ў патрэбны
бок.

Ул. Данілюк

„ПАРЫБАЧЫЎ"

— На рыбалку Федзя едзе?
— Не паехаў, не паедзе;
Не рыбалка ж тут, вядома,
Калі выпіў ужо дома.

Ул. Мацвеенка

Выпадак у адным генштабе.

...Вундэркінд. Яго папулярнасць ужо перайшла парог камісіі ў справах непаўналетніх.

...Памехі пагоды. Да трыццаці гадоў у яго галаве гуляў вецер. Потым настаў штыль.

НА ЎРОКУ МАТЭМАТЫКІ

Настаўніца пытае вучня.

— Пятрусь, скажы, калі ласка, колькі будзе два дадаць два?

— Не ведаю.

— Ну, сёння ты з'еў два яблыкі і заўтра два, колькі будзе?

— Я яблык не ем.

— А што ж ты ясі?

— Каўбасу.

— Ну, сёння ты з'еў два кавалачкі і заўтра два, колькі будзе?

— Наш тата кавалачкамі не носіць.

— А як жа?

— Кольцамі.

— Ну, сёння прынёс два кольцы і заўтра два, колькі будзе?

— А ён па два кольцы не носіць.

— А па колькі ж?

— Па пяць.

— Ну, сёння пяць кольцаў і заўтра пяць, колькі будзе?

— Суседзі кажуць: дзесяць гадоў або „Фіят—127".

— *Я не магу сёння выйсці: мой касцюм у зваршчыка.*

З жыцця радавога Кучкі

УДАКЛАДНІЎ

Старшы сяржант аб'явіў аднаму нядбайнаму салдату нарад па-за чаргою.

— Грамадзянін старшы сяржант, — спытаў Кучка. — А што, хіба за нарадамі чарга?

У СТРАІ

— Раз, два, тры, чатыры! Лева, права, — камандуе камандзір дружыны. — Радавы Кучка, вазьміце ногу!

— Чыю, грамадзянін старшы сяржант?

ЗА СТАТУТАМ

— І яшчэ адно тлумачэнне, — сказаў старшы сяржант на інструктажы нараду. — Вы, радавы Кучка, з'яўляецеся вартаўніком посту нумар пяць. Каля драцяной загароды спынілася грамадзянка і пытае: „Салдат, якая гадзіна?" Ваша дзеянне?

Кучка маўчыць.

— Ну, адказвайце!

— Не магу.

— Чаму?

— Я ж вартаўнік, грамадзянін старшы сяржант.

— *Чаму цябе абурае дачка? У яе гады я таксама хадзіла ў «максі».*

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Мікалая Андрушкевіча змяшчаем песню

Trzydziestolecie

**Znowu przyszła wiosna
i zaszumiał maj,
w kwiatach cała Polska,
w kwiatach cały kraj!
Srebrzą się pierwiosnki
i liliowy bez,
kwitną miasta, wioski,
bo to przecież jest:**

**Trzydziestolecie, trzydziestolecie,
barwiony kwieciem radosny czas!
Z wiosennych sadów wiatr zapach niesie,
kwiatów paradą wita las!
Po jasnych szosach maszerujemy,
a wkoło wiosna rozrzuca bzy!
W jej biały bukiet serca wpleciemy,
by jeszcze drugim kolorem kwitł!
Biołoczerwonym laurem zwieńczymy
czoła tych domów, fabryk i wież!
W trzydziestolecie, jak w zaślubiny,
żołnierze niosą weselną pieśń!**

**Młoda nasza armia,
młoda ciągle jest,
więc się do niej garnie
cała piękna płeć!
Lat trzydzieści toż to
miara jest w sam raz
panny więc z ochotą
podziwiają nas!**

Trzydziestolecie...

МУЧАНІК

Студэнт, седзячы на лекцыі, безупынна клюе носам, пазяхае. Выкладчык падыйшоў да яго:

— Спіце, грамадзянін студэнт?

Устаў хлопец, пазяхнуў і кажа:

— Ці ж тут выспішся? Гэта ж не сон, а адно мучэнне.

ХУТЧЭЙ!

Муж, задыхаўшыся, прыбег дамоў і да жонкі:

— Хутчэй!.. Хутчэй!..

— Што — хутчэй?

— Хутчэй кажы, у якой школе і ў якіх класах нашы дзеці вучацца?

— Для чаго гэта табе?

— Ды сёння ў нас сход на тэму: „Як мы выхоўваем сваіх дзяцей?"

БЫВАЕ І ТАК

— Грамадзянін, што вы льеце ў раку?

— Кроплі для апетыту, бо ўся рыба зусім перастала браць нажыўку.

КУРЁЗЫ

XVII СТАГОДДЗЕ Ў XX

У Масачусетсе (ЗША) адкрыўся музей салемскіх ведзьмаў. Экспазіцыя музея наглядна адлюстроўвае гісторыю „палявання за ведзьмамі" канца XVII стагоддзя. Як паведамляецца ў праспекце, дырэкцыя музея ставіць сваёй мэтай „стварыць у наведвальнікаў поўнае ўражанне прысутнасці пры таінствах у Салеме XVII стагоддзя". Газета „Дэйлі уорлд" з гэтай прычыны піша, што сёння Злучаным Штатам неабходны музей, які адлюстроўвае „паляванне за ведзьмамі" перыяду Джазефа Макарці.

ВУЧАЦЦА „МОЦНЫМ" СЛОЎЦАМ

Ва універсітэце Новага Паўднёвага Уэльса ў Сіднеі адкрыліся спецыяльныя курсы, на якіх замежныя студэнты будуць вучыць „моцныя" слоўцы, якія гавораць аўстралійцы.

У адпаведным даведніку тлумачацца выпадкі ўжывання і сэнс „нелітаратурных слоў". Адміністрацыя універсітэта лічыць, што такія курсы дапамогуць замежным студэнтам лепш разумець аўстралійцаў і асабліва моладзь, якая „ўжо не гаворыць на правільнай мове".

АДПОМСТА ЛЕКТАРА

Нейк Леапольд Інфельд папрасіў „бацьку кібернетыкі" Норберта Вінера прачытаць лекцыю ў Таронтскім універсітэце. Той згадзіўся. Аўдыторыя была перапоўнена, у асноўным студэнты, якія сябе даволі шумліва. Пасля некалькіх дарэмных заклікаў да цішыні Вінер спусціўся з кафедры, падыйшоў да Інфельда, які сядзеў на апошняй лаўцы, і ўсю лекцыю прашаптаў яму на вуха, зусім не звяртаючы ўвагі на шакіраваную публіку.

МІЖ НАМІ

Таму, хто спатыкнуўся, здаецца, што ўсе ідуць не ў ногу.